

Spedkost – 6 måneder

Landsomfattende kostholdsundersøkelse blant 6 måneder gamle barn

Spedkost 2006 – 2007

HEFTETS TITTEL: Spedkost 6 måneder
Landsomfattende kostholdsundersøkelse
blant 6 måneder gamle barn

UTGITT: 04/2008

BESTILLINGSNUMMER: IS-1535

UTGITT AV: Helsedirektoratet,
Mattilsynet og Universitetet i Oslo

KONTAKT: Helsedirektoratet,
avdeling ernæring

POSTADRESSE: Pb 7000 St. Olavs plass, 0130 Oslo

BESØKSADRESSE: Universitetsgaten 2, Oslo

TLF.: 810 200 50

FAKS: 24 16 30 01

www.shdir.no

HEFTET KAN

BESTILLES HOS: Helsedirektoratet
v/ Trykksakekspedisjonen

E-POST: trykksak@shdir.no

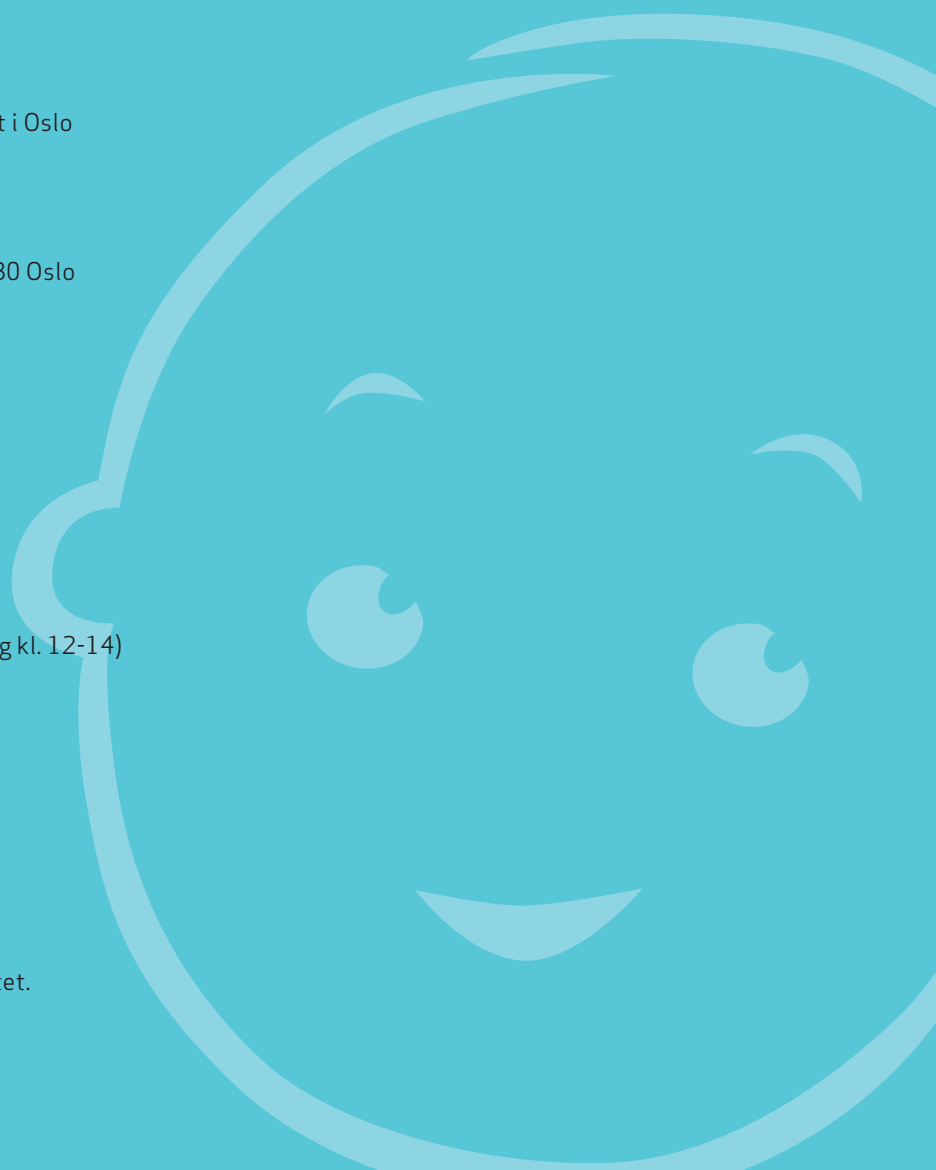
TLF.: 24 16 33 68 (tirsdag-torsdag kl. 12-14)

FAKS: 24 16 33 69

Ved bestilling, oppgi bestillingsnummer IS-1535

FORFATTERE: Nina Cecilie Øverby,
Anne Lene Kristiansen og
Lene Frost Andersen,
Universitetet i Oslo
Britt Lande, Helsedirektoratet.

ILLUSTRASJON: Tank

Forord

I 2006/2007 ble det gjennomført landsomfattende undersøkelser av kostholdet til 6, 12 og 24 måneder gamle barn.

I denne rapporten presenteres resultater fra Spedkost 6 måneder 2006, samt en sammenligning med resultater fra Spedkost 6 måneder 1998. Resultatene fra Spedkostundersøkelsen blant 12 måneder gamle barn og Småbarnskostundersøkelsen blant 24 måneder gamle barn vil presenteres i egne rapporter.

Spedkost 6 måneder ble gjennomført av Universitetet i Oslo (UiO), avdeling for ernæringsvitenskap, på oppdrag fra Mattilsynet og Sosial- og helsedirektoratet (SHdir, Helsedirektoratet fra 1. april 2008).

Rapporten er utarbeidet av Nina Cecilie Øverby (UiO), Anne Lene Kristiansen (UiO) og Lene Frost Andersen (UiO), i samarbeid med Britt Lande (SHdir).

Takk til barn og foreldre som deltok i undersøkelsen og til prosjektgruppen for Spedkost og Småbarnskost bestående av Lene Frost Andersen, Kerstin Trygg, Elin Bjørge Løken, Anne Lene Kristiansen, Inger Therese Lillegaard (alle UiO), Britt Lande og Lars Johansson (SHdir) og Gyrd Omholt Gjevestad og Rønnaug Aarflot Fagerli (Mattilsynet).

Oslo, april 2008

Innhold

Forord	3
Sammendrag	6
1 Innledning	9
2 Utvalg og metode	11
2.1 Utvalg	11
2.2 Design	11
2.3 Metode	12
2.3.1 Spørreskjemaet	12
2.3.2 Andre data	14
2.3.3 Kategorier for ammestatus	14
2.3.4 Kontroll av utfylte skjema	14
2.4 Mottatte svar og frafall	15
2.5 Dataanalyser	15
3 Resultater	16
3.1 Beskrivelse av utvalget	16
3.2 Amming	16
3.3 Introduksjonstidspunkt for tilleggskost/fast føde	17
3.4 Tilleggskost/fast føde ved 6 måneders alder	17
3.4.1 Morsmelkerstatning	18
3.4.2 Kumelk og yoghurt	18
3.4.3 Grøt	18
3.4.4 Middagsmat	18
3.4.5 Frukt og bær	18
3.4.6 Vann, saft, juice og annen drikke	19
3.4.7 Industrifremstilt og hjemmelaget barnemat	19
3.4.8 Annen mat	19
3.4.9 Økologiske produkter	19
3.5 Vitamin D-tilskudd/kosttilskudd	19
3.6 Ulikheter i amme- og kostvaner	20
3.6.1 Kjønn	20
3.6.2 Ammestatus	20
3.7 Matvarer som unngås	20
3.8 Problemer med spising/mat	21
3.9 Kanaler for informasjon og vurdering av informasjon	21
3.10 Sammenligning av enkelte resultater fra Spedkost 6 måneder 2006 med resultater fra Spedkost 6 måneder 1998	21
3.10.1 Vekt og lengde	21
3.10.2 Amming	22
3.10.3 Introduksjon av morsmelkerstatning	22
3.10.4 Introduksjon av saft, juice og lignende	22

3.10.5	Introduksjon av fast føde	22
3.10.6	Grøt	22
3.10.7	Middag	22
3.10.8	Saft/søte drikker	23
3.10.9	Frukt og bær	23
3.10.10	Vitamin D-tilskudd/kosttilskudd	23
3.10.11	Matvarer som unngås	23
3.10.12	Kanaler for informasjon om amming/spedbarnsernæring	23
4	Oppsummering	24
5	Litteraturliste	25
6	Oversikt over tabeller	26
7	Tabeller	30

Vedlegg

- 1) Dokumentasjon for trekking av utvalg
- 2) Invitasjonsbrev
- 3) Papirversjonen av spørreskjemaet
- 4) Takke -/påminningsbrev
- 5) Purrebrev
- 6) Brev til de som manglet vekt og lengde

Sammendrag

Den landsomfattende kostholdsundersøkelsen Spedkost, som ble utført blant 6 måneder gamle barn, viser at en stor andel av spedbarna hadde kostvaner i tråd med anbefalingene for spedbarnsernæring. Det har vært flere positive endringer i spedbarns kosthold siden forrige undersøkelse i 1998. Blant annet er det nå flere som får fisk og frukt og færre som får saft med sukker. I tillegg er det en senere introduksjon av fast føde. Sammenlignet med data fra 1998 er andelen som ammes ved 6 måneders alder fortsatt høy (80 %), og det er noe høyere andeler som fullammes ved 4-6 måneders alder. Imidlertid er det fortsatt bare under halvparten av spedbarna som fullammes ved 4 måneders alder.

- Andelen som kun fikk morsmelk (fullammede) var 82 % ved 4 ukers alder, 46 % ved 4 måneders alder og 9 % ved 6 måneders alder.
- Kun 1 % av spedbarna hadde aldri fått morsmelk. Andelen som totalt sett fikk morsmelk (ammede) var 95 % ved 4 ukers alder, 85 % ved 4 måneders alder og 80 % ved 6 måneders alder.
- Gjennomsnittlig ammefrekvens ved 6 måneders alder var 6,7 ganger pr. døgn.
- Ved 6 måneders alder var det 36 % av spedbarna som fikk morsmelkerstatning som drikke. Kumelk ble i liten grad gitt som drikke eller ved tilberedning av grøt. 3 % av spedbarna fikk yoghurt daglig eller ukentlig ved 6 måneders alder.
- Ved 6 måneders alder hadde 88 % av spedbarna blitt introdusert til fast føde.
- Ved 6 måneders alder fikk 87 % grøt. Blant disse var gjennomsnittlig antall grøtmåltider 1,7 pr. dag. De fleste av spedbarna (86 %) fikk industrifremstilt grøt og få (4 %) fikk hjemmelaget grøt.
- Middagsmat, som mos av poteter, grønnsaker, kjøtt eller fisk ble spist daglig eller ukentlig av 59 % av spedbarna ved 6 måneders alder, i gjennomsnitt ca. 1 gang pr. dag. Potet- og grønnsaksmos var den vanligste typen middagsmat. 32 % fikk kjøtt og 8 % av spedbarna fikk fisk daglig eller ukentlig.

- Frukt-/bærmos ble spist av 80 % daglig eller ukentlig ved 6 måneders alder, i gjennomsnitt i underkant av 1 gang pr. dag.
- 52 % av spedbarna drakk vann daglig eller ukentlig, i gjennomsnitt i overkant av 1 gang pr. dag. 3 % drakk søte drikker (saft eller brus med sukker og nektar) daglig eller ukentlig. Saft med sukker ble drukket av 1 % av spedbarna. Barnesaft på glass (i hovedsak uten tilsatt sukker) ble drukket daglig eller ukentlig av 7 % av spedbarna, i underkant av 1 gang pr. dag.
- 80 % av spedbarna fikk tran eller annet vitamin D-tilskudd daglig eller ukentlig ved 6 måneders alder. Tran ble gitt til 40 % og vitamin D-dråper til 39 % og 7 % fikk multivitaminer som inneholder vitamin D. Enkelte (6 %) fikk flere typer vitamin D-tilskudd.
- Det var forskjeller i amme- og kostvaner i ulike undergrupper, bl.a. var det høyere andeler jenter enn gutter som ble fullammet ved flere alderstrinn og det var en noe høyere andel gutter som hadde blitt introdusert til fast føde før 4 måneders alder. Det var ikke forskjell i andel jenter og gutter som totalt sett fikk morsmelk. Sammenligning mellom de som ble delvis ammet og de som ikke ble ammet ved 6 måneders alder viste forskjeller i kostholdet. Blant de som ikke ble ammet var det høyere andeler som fikk morsmelkerstatning som drikke, middag, frukt og bær og barnesaft/saft enn blant de som ikke ble ammet og en lavere andel som fikk vitamin D-tilskudd og tran.
- Litt under halvparten av respondentene oppga at barnet vanligvis eller av og til fikk økologiske produkter.
- 34 % oppga at en eller flere matvarer ikke ble gitt til spedbarnet fordi man var redd barnet kunne reagere med allergi/intoleranse.
- De fleste hadde fått nyttig eller svært nyttig informasjon fra helsestasjonen og føde-/barselavdeling om amming og spedbarnsernæring. Omkring 80 % oppga at de hadde fått brosjyren "Mat for spedbarn" og 73 % hadde fått brosjyren "Hvordan du ammer ditt barn".
- I overkant av halvparten ønsket mer informasjon om spedbarnsernæring, særlig om hvordan man kan lage spedbarnsmaten selv, valg av grøttyper og matvareallergi-/intoleranse.
- Sammenlignet med Spedkost 6 måneder 1998 var det like høy andel som ble ammet ved 6 måneders alder i 2006 som i 1998 (80 %). Andel ammede var forholdsvis lik også for øvrige alderstrinn i første levehalvår. Det var lavere andeler som ble fullammet de første levemånedene i 2006 sammenlignet med 1998, mens det var noe høyere andeler som ble fullammet i 4 måneder eller lengre i 2006. Det må tas forbehold om at noe av forskjellen i andel fullammede spedbarn kan skyldes at det er brukt ulike definisjoner på fullamming i 2006 og 1998. Data for fullamming i 1998 inkluderer også spedbarn som kan ha fått vann i tillegg til morsmelk.

- Det var en lavere andel som ble introdusert til fast føde før 4 måneders alder i 2006 (11 %) enn i 1998 (21 %). Ved 6 måneders alder var gjennomsnittlig mengde industrifremstilt grøt lavere i 2006 enn i 1998. Det var høyere andel som spiste fisk til middag i 2006 sammenlignet med 1998 (8 % vs. 3 %) og langt høyere andel som spiste frukt og bær (80 % vs. 54 %). Videre var det lavere andeler som drakk saft med sukker (1 % vs. 5 %) og barnesaft (7 % vs. 26 %). I hovedsak var barnesaftene tilsatt sukker i 1998 mens dette ikke var tilfellet i 2006. Det var like høy andel (80 %) som fikk vitamin D-tilskudd i 2006 og 1998.
- Sammenligningen av resultater fra 2006 og 1998 må gjøres med forsiktighet pga. ulikheter i utvalg og noe endring i spørreskjemaet. Forskjellene er ikke testet statistisk.

Kostholdet ble undersøkt ved hjelp av et spørreskjema som ble fylt ut av barnets foreldre/foresatte. Statistisk sentralbyrå etablerte et landsomfattende utvalg på 3000 spedbarn. Det endelige utvalget var på 2977. Utfylt skjema ble sendt inn for 1986 spedbarn, og deltagelsesprosenten var 67. Dette er en lavere deltagelsesprosent enn i Spedkost 1998 (80 %).

Utvalgene i 2006 og 1998 skiller seg fra hverandre ved at det i 2006 var en lavere andel mødre i aldersgruppen 25-29 år, lavere andel mødre som var gift, høyere andel mødre med høyskole- eller universitetsutdannelse, høyere andel utearbeidende mødre på heltid (før barnet ble født) og en lavere andel mødre som røykte. Disse forskjellene er ikke testet statistisk. Forskjellene mellom 1998 og 2006 i utvalgets sammensetning kan komme av skjevhet i utvalget pga. lavere deltagerandel i 2006, men også av at mødrepopulasjonen kan ha endret seg fra 1998 til 2006.

Undersøkelsen ble gjennomført av Universitetet i Oslo, på oppdrag fra Sosial- og helsedirektoratet og Mattilsynet. Undersøkelsen inngår som en del av systemet for kartlegging av kostholdet i den norske befolkningen.

1 Innledning

Sped- og småbarnstiden er preget av rask vekst og utvikling, og et godt kosthold i denne perioden er av grunnleggende betydning for barnets helsetilstand. Vekst- og ernæringsforhold i tidlige barneår kan dessuten ha betydning for sykelighet og dødelighet senere i livet. Kunnskap om hva sped- og småbarna spiser er av stor betydning for å kunne vurdere ernærings situasjonen for denne gruppen her i landet, og for oppfølging og evaluering av ernæringspolitiske tiltak og utforming av strategier for å forebygge ernæringsrelaterte helseproblemer blant barn.

Universitetet i Oslo, avdeling for ernæringsvitenskap, gjennomførte høsten 2006 undersøkelsen Spedkost 6 måneder der kostholdet til 6 måneder gamle spedbarn ble kartlagt.

Formål

Hovedmålet med undersøkelsen var å øke kunnskapen om kostholdet til spedbarn i Norge for å få et bedre grunnlag for å gi råd om kosthold og forebygge kostholdsrelaterte helseproblemer i denne aldersgruppen. Undersøkelsen skulle fremskaffe data som ga grunnlag for:

- å beskrive kostvaner
- å vurdere om kostholdsvaner er i tråd med de anbefalinger som blir gitt
- å vurdere faktorer som forklarer forskjeller i kostholdet
- å kunne vurdere innhold av fremmedstoffer i kostholdet
- å beskrive endringer i kostvaner siden Spedkost 1998 (1)

Denne rapporten gir en beskrivelse av spedbarnas kostvaner, vurderer om kostholdsvanene er i tråd med de anbefalinger som gis og beskriver endringer i kostvaner siden Spedkost 1998. Faktorer som forklarer forskjeller i kostholdet vil ikke inngå i denne rapporten, men presenteres i vitenskapelige artikler. Dataene fra Spedkost 2006 vil danne grunnlag for å kunne vurdere innhold av ulike typer fremmedstoffer i spedbarnas kosthold, og dette vil gjøres i egne beregninger. Det vil også bli gjort ytterligere sammenligninger av spedbarns kostvaner fra 1998 til 2006. Dette vil presenteres i vitenskapelige artikler.

Anbefalinger for spedbarnsernæring

For å vurdere spedbarnas kostvaner relateres resultatene til de anbefalinger som gis for spedbarnsernæring. Hovedpunkter i spedbarnsanbefalingen fra 2001 (2) er følgende:

- Spedbarn bør få morsmelk som eneste næring i de første seks levemånedene. Ammingen bør opprettholdes gjennom hele det første leveåret.

- Dersom amming ikke er mulig, eller det er behov for annen melk i tillegg til morsmelk, bør hovedsakelig morsmelkerstatning brukes frem til 12 måneders alder.
- Når spedbarnet er seks måneder gammelt, bør fast føde gradvis introduseres som tillegg til morsmelken, slik at behovet for energi og næringsstoffer dekkes. Noen barn har behov for fast føde før seks måneders alder, men introduksjon bør skje tidligst ved fire måneders alder. Barn som ikke får morsmelk kan introduseres til fast føde ved 4-6 måneders alder.
- Alle spedbarn bør få daglig tilskudd av vitamin D fra de er fire uker gamle. Det anbefales at spedbarn får vitamin D-tilskudd i form av tran. Barn som ikke får tran, bør gis vitamin D-dråper.

Ved forrige Spedkostundersøkelse (1998) anbefalte norske ernæringsmyndigheter morsmelk som eneste næring (fullamming) de første 4-6 månedene. I 2001 ble anbefalingen for spedbarns ernæring revidert, og fullamming i de første 6 måneder blir nå anbefalt (2). Dette er også i tråd med internasjonale anbefalinger fra Verdens helseorganisasjon (3, 4).

2 Utvalg og metode

2.1 Utvalg

Statistisk sentralbyrå (SSB) etablerte et landsomfattende utvalg på 3000 spedbarn. Utvalget inkluderte alle spedbarn som ble født i en tre ukers periode fra 17. april til og med 8. mai 2006 av mødre født i Norge, Sverige eller Danmark. For beskrivelse av hvordan utvalget ble trukket, se vedlegg 1. Hvis barnet var tvilling eller trilling, skulle bare ett av barna (det eldste) delta i undersøkelsen.

Det ble antatt at kostholdet til spedbarna i undersøkelsen, født i april-mai, var likt kostholdet til spedbarn født til andre tider av året. Barn av mødre født i land utenom Skandinavia ble ikke inkludert fordi det ble vurdert at egne undersøkelser var nødvendig for å beskrive kostholdet i disse gruppene.

Undersøkelsen ble meldt til Personvernombudet for forskning ved Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste og tilrådd av Regional komité for medisinsk forskningsetikk. Foreldrene ga samtykke til å delta i undersøkelsen.

2.2 Design

Datainnsamlingen ble gjennomført i oktober-november 2006. Invitasjonsbrevet (vedlegg 2) og papirversjonen av spørreskjemaet (vedlegg 3) ble sendt til mødrene 2 uker før barnets halvtårsdag. I invitasjonsbrevet var det også informasjon om hvordan man kunne besvare spørreskjemaet elektronisk.

Tre uker etter at invitasjonsbrevet ble sendt ut, ble det sendt ut et kombinert takke-/påminningsbrev til alle deltagerne i utvalget (vedlegg 4). Ca. 2 uker etter dette brevet, ble det sendt ut en puring (vedlegg 5) med spørreskjemaet vedlagt. De som hadde returnert spørreskjemaet uten opplysninger om barnets vekt og lengde, fikk tilsendt en kopi av side 1 i papirversjonen av spørreskjemaet og ble bedt om å fylle inn dataene om barnets vekt og lengde (vedlegg 6).

Spørsmål om vekt og lengde ved 6 måneders alder skulle fylles ut av personell på helsestasjonen ved 6-månederskontrollen. Det var derfor viktig at mødrene fikk invitasjonen og papirversjonen av spørreskjemaet før de skulle på denne kontrollen, samt at de ble gjort oppmerksomme på at de skulle ta med seg papirversjonen av spørreskjemaet dit. Opplysninger om barnets vekt og lengde ved 6-månederskontrollen var en viktig komponent av datainnsamlingen.

Ledende helsesøster for Landsgruppen av helsesøstre ble skriftlig informert om undersøkelsen. Alle landets helsestasjoner fikk i forkant av undersøkelsen brev med informasjon om Spedkost. De fikk spørreskjemaet til orientering og en plakate om Spedkost til å henge opp på helsestasjonen som påminning og motivasjon til foreldrene.

På bakgrunn av myndighetenes anbefalinger om fullamning og at kostholdet til spedbarn kan endres rundt 6 måneders alder, var det viktig at spørsmålene om barnets kosthold ble fylt ut så tett opp til barnets 6-månedersdag som mulig. Dette ble understreket i invitasjonsbrevet og i spørreskjemaet.

For å kunne besvare spørreskjemaet elektronisk ble det opplyst at barnet måtte ha vært til 6-månederskontroll på helsestasjonen, og respondenten selv måtte fylle inn vekt og lengde som ble målt ved denne kontrollen.

De som returnerte spørreskjemaet i utfylt stand var med i trekningen av 10 pengepremier à kr 5000,- og 10 pengepremier à kr. 10.000,-.

2.3 Metode

2.3.1 Spørreskjemaet

Et semi-kvantitativt matvarefrekvensskjema som skulle beskrive kostholdet ved 6 måneders alder og fra fødsel og opp til 6 måneder alder, ble brukt. Kostholdet ved 6 måneders alder skulle beskrives slik det vanligvis er. Foreldrene skulle prøve å angi et gjennomsnitt av barnets kosthold og ha de siste 14 dagene i tankene når de fylte ut skjemaet.

Spørreskjemaet som ble benyttet ved forrige kartlegging av kostholdet til barn på 6 måneder (Spedkost 6 måneder 1998) ble benyttet som utgangspunkt for undersøkelsen. Spørreskjemaet ble oppdatert for deretter å bli testet ut i en pilotundersøkelse blant 130 seks måneder gamle barn. Etter pilotundersøkelsen ble det gjort noen endringer i skjemaet.

Endelig papirversjon av spørreskjemaet ble på 18 sider, inkludert informasjonen på for- og bakside, og omfattet 42 spørsmål. I 1998 inneholdt spørreskjemaet 39 spørsmål. I forhold til 1998-utgaven er skjemaet oppdatert mht matvareprodukter, flere spørsmål om matvarer (økologiske matvarer, brød), introduksjonstidspunkt for vann samt endring i hvordan frekvensene er organisert. I tillegg ble det inkludert spørsmål om fars utdannelse og om barnet oppholder seg i rom hvor noen røyker.

Det er en utfordring å få en god deltagelsesprosent i undersøkelser, og dette problemet ser ut til å være forsterket de senere årene. For å øke muligheten for en høyest mulig deltagelsesprosent, ble det valgt å tilby respondentene muligheten til også å besvare undersøkelsen elektronisk ved hjelp av en nettbasert versjon av spørreskjemaet. Det ble valgt å bruke QuestBack® sitt program for utforming av den nettbaserte spørreundersøkelsen. Det elektroniske spørreskjemaet og papirversjonen av spørreskjemaet ble gjort så like som mulige. Det elektroniske spørreskjemaet hadde samme spørsmål som papirversjonen. På grunn av begrensninger i den elektroniske versjonen QuestBack® var det i nettversjonen nødvendig å dele opp noen spørsmål og stille to framfor ett spørsmål om hvor ofte og hvor mye barnet spiste av ulike produkter.

Spørreskjemaet var inndelt i følgende tema:

- Samtykkeerklæring
- Vekt og lengde ved fødsel og ved 6 måneders alder
- Bakgrunnsspørsmål om barnet
- Spørsmål om barnets kosthold (inkludert spørsmål om amming)
- Spørsmål om kosttilskudd
- Informasjon om spedbarnsernæring
- Bakgrunnsspørsmål om barnets mor og far

I samtykkeerklæringen ble respondentene bedt om å besvare "ja" eller "nei" på om de ønsket å delta i undersøkelsen. De som krysset "nei" på dette spørsmålet mottok ingen nye henvendelser om undersøkelsen.

Spørsmålene om amming ved 6 måneders alder gikk på om barnet fikk morsmelk og hvor ofte barnet fikk morsmelk pr. døgn. Det ble spurt om bruk av fast føde/tilleggs kost ved 6 måneders alder. Fast føde ble definert som alle andre matvarer enn vann/melk/saft/annen drikke og kosttilskudd. Fast føde inkluderer velling, selv om denne er tyntflytende. For hver matvare ble det rapportert hvor ofte (ganger pr. døgn/uke) barnet vanligvis fikk matvaren. Frekvensene gikk fra "Aldri/sjeldnere enn hver uke" til "5 eller flere ganger pr. døgn". For morsmelkerstatning/annen melk, vann/saft/juice o.l., kosttilskudd og grøt ble både frekvens og mengde rapportert. Bilder av fire ulike mengder morsmelkerstatning/annen melk og bilder av 6 ulike mengder grøt (spiseklare mengder) var inkludert i spørreskjemaet.

I spørsmålene om kostholdet fra fødsel og opp til 6 måneders alder ble det spurt om hvor gammelt barnet var da det:

- sluttet å få morsmelk
- begynte med morsmelkerstatning/annen melk
- begynte med vann
- begynte å få saft, juice o.l.
- første gang fikk fast føde

Svarene ble gitt i uker til og med 7 ukers alder og i halve måneder fra 2 til 6 måneders alder.

Det ble ikke spurt om mengdeangivelse for alle matvarer som ble spist og mengde morsmelk ble ikke bestemt. Dataene gir dermed ikke mulighet for å beregne det totale energi- og næringsstoffinntaket. For drikke, grøt og kosttilskudd ble det spurt om mengde per gang. Mengde per dag ble utregnet ved å multiplisere mengde per gang med frekvens.

Spørsmål om barnets kjønn, mors alder, mors og fars utdanningsnivå, antall barn mor har født, fødselstidspunkt i forhold til termin, mors familiesituasjon, mors arbeidssituasjon, mors røykevaner og allergi/astmabelastning i familien var inkludert i spørreskjemaet.

I den elektroniske varianten av spørreskjemaet ble respondentene bedt om å skrive inn en personlig firesifret kode først og sist i spørreskjemaet. Den personlige koden

ble både gitt i invitasjonsbrevet og på første side av papirversjonen av spørreskjemaet.

2.3.2 Andre data

Statistisk sentralbyrå (SSB) hadde ansvaret for å trekke utvalget til undersøkelsen på bakgrunn av barnets fødselsdato. Fra SSB fikk man i tillegg informasjon om landsdelstilhørighet og bostedstype for barnet/foresatte.

2.3.3 Kategorier for ammestatus

Amming i første leveuke og ved 6 måneders alder er kategorisert i fire grupper, i samsvar med definisjoner gitt av Verdens helseorganisasjon (WHO) (5).

- **Fullammede (eksklusivt ammede)** spedbarn fikk kun morsmelk, og eventuelt kosttilskudd i tillegg til morsmelken
- **I hovedsak ammede** spedbarn fikk kun vann/saft/juice o.l. samt eventuelt kosttilskudd i tillegg til morsmelken
- **Delvis ammede** spedbarn fikk morsmelkerstatning/annen melk og/eller fast føde i tillegg til morsmelken. Spedbarna kunne i tillegg ha fått vann/saft/juice o.l. og/eller kosttilskudd
- **Ammede** spedbarn inkluderer alle spedbarna i de tre kategoriene over, dvs. total andel spedbarn som fikk morsmelk, enten alene eller sammen med annen mat.

For øvrige alderstrinn er ammestatus i første levehalvår kategorisert i fullammede og ammede (total andel ammede). Definisjonen for fullamming som ble brukt i 1998 avviker noe fra WHO definisjonen, i og med at spedbarna kunne ha fått vann i tillegg til morsmelk. Det skyldtes metodisk forhold i Spedkost 1998. Sammenligning av fullammingsdata fra 1998 må derfor gjøres med dette forbeholdet.

2.3.4 Kontroll av utfylte skjema

Kontroll av utfylte skjema ble gjort på følgende måte:

- Matvarer ble ansett som ikke brukt dersom verken frekvens eller mengde var fylt ut eller dersom "ikke fått"/"aldri/sjeldnere enn..." var fylt ut. Det samme gjaldt dersom mengde var fylt ut, men ikke frekvens.
- Som hovedregel skulle doble avkryssninger fjernes og noteres på et prekodet ark der ID-nummer var registrert. Unntakene var spørsmål som omhandlet frekvens og mengde av matvarer. Disse ble behandlet på følgende måte:
  - Mer enn én avkryssning for mengde eller frekvens ble korrigert til laveste alternativ.
  - Dersom frekvens var angitt uten at det var gitt en mengde, ble den minste mengden brukt.
  - Mer enn én avkryssning for alder ved ammeslutt ble korrigert til høyeste alternativ når markeringene sto ved siden av hverandre. Dersom det var ett åpent alternativ imellom kryssene, ble avkryssningen korrigert til det åpne alternativet. Ved to åpne alternativ i mellom kryssene ble hovedregelen for doble avkryssninger fulgt.
  - Mer enn én avkryssning for alder ved introduksjon av matvare ble korrigert til laveste alternativ når markeringene sto ved siden av

hverandre. Dersom det var ett åpent alternativ imellom, ble det korrigeret til det åpne alternativet. Ved to åpne alternativ imellom ble hovedregelen for doble avkryssninger fulgt.

- Mer enn én avkryssning for mors og fars utdannelsesnivå ble korrigeret til høyeste alternativ.
- Mer enn én avkryssning for hvem som fyller ut spørreskjemaet ble også korrigeret. Dersom det var krysset av for alternativ 1 eller 2 og 4 (hhv barnets mor eller barnets far og annen person), ble dette korrigeret til alternativ 1 eller 2. Dersom det forekom annet dobbeltkryss, ble dette korrigeret til alternativ 3 (barnets mor og far).

Ingen av spørreskjemaene ble ekskludert.

2.4 Mottatte svar og frafall

De ferdig utfylte spørreskjemaene (papirversjonen) ble sendt til Universitetet i Oslo, avdeling for ernæringsvitenskap. På grunn av at adressene til respondentene ikke stemte for hele utvalget, ble det endelige utvalget som ble invitert 2977. Det ble sendt påminningsbrev til 1460 respondenter (51 %). Totalt 85 respondenter svarte aktivt nei på spørsmålet om å delta i undersøkelsen. Av de 1986 innsendte skjemaene ble totalt 1686 skjema returnert i utfylt stand pr. post og 300 returnert via internett.

2.5 Dataanalyser

Papirversjonen av spørreskjemaene ble skannet i Teleform (8.0), mens de spørreskjemaene som ble besvart elektronisk ble direkte importert i statistikkprogrammet SPSS.

Frekvens og mengder er presentert som gjennomsnitt og standardavvik (SD), og i tillegg som persentiler for noen matvarer. Forskjeller i frekvens og mengde mellom grupper er testet med Student's t-test. Kji-kvadrat-test er brukt for å teste forskjeller i andeler mellom grupper. Alle p-verdier gitt i rapporten er to-sidige, og et 5 % signifikansnivå er benyttet. De statistiske analysene er gjort i statistikkprogrammet SPSS, versjon 14.0.

3 Resultater

3.1 Beskrivelse av utvalget

Totalt ble det mottatt utfylte spørreskjemaer for 1986 spedbarn, og dette ga en svarprosent på 67.

De fleste skjemaene (94 %) var fylt ut av barnets mor, mens omtrent 6 % var fylt ut av mor og far i fellesskap (tabell 1). Totalt var det 987 jenter og 993 gutter som deltok i undersøkelsen. Utfylling for barnets kjønn manglet for 6 personer. Disse er inkludert i alle analyser hvor dataene ikke er delt etter kjønn. Barnas gjennomsnittlige fødselsvekt var på 3585 gram. De fleste barna var født i 38. svangerskapsuke eller senere. Mors alder var i gjennomsnitt 30,9 år. De fleste mødrene var gift eller samboere (tabell 2).

5 % av mødrene og 8 % av fedrene hadde 10 års utdanning eller mindre, mens 63 % av mødrene og 45 % av fedrene hadde høyskole eller universitetsutdanning (tabell 3). En stor andel av mødrene hadde vært utarbeidende heltid (66 %) eller deltid (19 %) før barnet ble født (tabell 4).

Under svangerskapet røykte til sammen 18 % av mødrene, hvorav 2 % røykte av og til, 5 % røykte daglig og 10 % sluttet i løpet av svangerskapet (tabell 5). Til sammenligning viser data for alle fødsler i 2006 fra Medisinsk fødselsregister (6), at 16 % av mødre røykte ved svangerskapets begynnelse, 9 % røykte ved svangerskapets slutt, hvorav 8 % røykte daglig. Da barnet var 6 måneder gammelt, var det til sammen 15 % av mødrene i Spedkost som røykte, hvorav 8 % røykte daglig. De aller fleste barna oppholdt seg ikke i rom der det ble røykt.

For over halvparten (53 %) av barna ble det oppgitt at foreldre og/eller søsken hadde, eller hadde hatt astma/allergi (tabell 6). En fjerdedel av mødrene hadde/hadde hatt astma/allergi.

Gjennomsnittlig vekt og lengde for barna ved 6 måneders alder var henholdsvis ca. 8 kg (7989 gram) og 68 cm (tabell 7). Guttene hadde signifikant høyere vekt og lengde enn jentene både ved fødsel og ved 6 måneders alder.

3.2 Amming

Kun 1 % av spedbarna hadde aldri fått morsmelk.

I første leveuke fikk 98 % av spedbarna morsmelk, enten alene eller sammen med annen drikk som morsmelkerstatning, sukkervann og/eller vann (tabell 8). Over 70 % av spedbarna ble fullammet (fikk kun morsmelk) i første leveuke, mens 8 % ble i hovedsak ammet (fikk vann og/eller sukkervann i tillegg til morsmelk) og 17 % ble

delvis ammet (fikk morsmelkerstatning ev. annen drikke i tillegg til morsmelk) (tabell 9).

Andelen som kun fikk morsmelk (fullammede) var 82 % ved 4 ukers alder. Andelen fullammede sank fra 63 % ved 3 måneders alder til 46 % ved 4 måneder og fra 25 % ved 5 måneder til 9 % ved 6 måneders alder. Andelen som totalt sett fikk morsmelk (ammede) var 95 % ved 4 ukers alder, 85 % ved 4 måneders alder og 80 % ved 6 måneders alder (tabell 10).

For lite melk ble oppgitt av flest mødre (37 %) som viktigste grunn til ammeslutt blant de som ikke ammet/hadde sluttet å amme i løpet av første levehalvår (tabell 11). Annet som ble oppgitt som viktigste grunner, var at barnet ikke ville ha morsmelk (15 %) og sugeproblemer (9 %).

Ved 6 måneders alder ble 9 % av spedbarna fullammet mens 70 % ble delvis ammet (tabell 12). Til sammen fikk 80 % av spedbarna morsmelk, enten alene eller sammen med fast føde/ tilleggskost, da barnet var 6 måneder.

Gjennomsnittlig ammefrekvens ved 6 måneders alder var 6,7 ganger pr. døgn. De fleste ble ammet minst 4 ganger pr. døgn (tabell 13).

3.3 Introduksjonstidspunkt for tilleggskost/fast føde

Morsmelkerstatning eller annen melk (som drikke eller ved tilberedning av mat) ble introdusert til 22 % av barna før 3 måneders alder og til 28 % før 4 måneders alder (tabell 14).

Vann ble introdusert til 14 % av barna før 3 måneders alder og til 22 % før 4 måneders alder. Totalt hadde 58 % av spedbarna blitt introdusert til vann i løpet av første levehalvår (tabell 15).

Saft, juice o.l. ble introdusert til 13 % av spedbarna i løpet av første levehalvår. Før 4 måneders alder var det i underkant av 2 % som hadde fått saft, juice o.l. (tabell 16).

Fast føde ble introdusert til 1 % av spedbarna før tre måneders alder og til 11 % før 4 måneders alder (tabell 17).

Introduksjonstidspunkt for ulike typer fast føde er presentert i tabell 18. Før 5 måneders alder var mais-, ris- eller hirsegrot den type fast føde som flest (41 %) var blitt introdusert til, etterfulgt av frukt- og bærmos (26 %) og havre-/hvete-/bygg-/kavringrot (20 %).

3.4 Tilleggskost/fast føde ved 6 måneders alder

Bruk av tilleggskost/fast føde ved 6 måneders alder er presentert i tabellene 19-28.

3.4.1 Morsmelkerstatning

Ved 6 måneders alder fikk 36 % av spedbarna morsmelkerstatning som drikke daglig eller ukentlig, i gjennomsnitt 3,3 ganger pr. dag (tabell 19). Type morsmelkerstatning som ble brukt er presentert i tabell 20. Gjennomsnittlig daglig inntak av morsmelkerstatning som drikke var 511 ml blant brukere (tabell 21). Persentiler for daglig frekvens og mengde av morsmelkerstatning som drikke blant brukere er presentert i tabell 26.

3.4.2 Kumelk og yoghurt

Kun 0,1 % av spedbarna fikk kumelk som drikke ved 6 måneders alder og 3 % fikk yoghurt (tabell 19).

3.4.3 Grøt

Ved 6 måneders alder fikk 87 % av spedbarna grøt (tabell 19). Gjennomsnittlig antall grøtmåltider blant disse var 1,7 pr. dag. De fleste av spedbarna (86 %) fikk industrifremstilt grøt. Kun 4 % fikk hjemmelaget grøt. Type industrifremstilte og hjemmelagde grøter som ble brukt er presentert i hhv tabell 27 og tabell 19.

Gjennomsnittlig mengde industrifremstilt grøt var 161 gram pr. dag blant de som spiste slik grøt (tabell 21). Mer enn halvparten (57 %) av de som spiste industrifremstilt grøt fikk 100 gram grøt eller mer pr. måltid. Persentiler for daglig frekvens og mengde av industrifremstilt grøt blant de som spiste grøt er presentert i tabell 26.

Ved tilberedning av grøt var det 69 % som vanligvis brukte vann som væske, mens 28 % brukte morsmelkerstatning, 13 % brukte morsmelk og 0,2 % brukte kumelk (tabell 22).

3.4.4 Middagsmat

Middagsmat, som mos av poteter, grønnsaker, kjøtt eller fisk, ble spist daglig eller ukentlig av 59 % av spedbarna ved 6 måneders alder, i gjennomsnitt 1,1 gang pr. dag blant brukere (tabell 19). Potet- og grønnsaksmos var den vanligste typen middagsmat (tabell 19). 32 % fikk kjøtt og 8 % fikk fisk daglig eller ukentlig. Type industrifremstilt og hjemmelaget middagsmat som ble brukt er presentert i tabell 24. Samlet sett var det 43 % som fikk middagsmat på glass daglig eller ukentlig, og 32 % fikk hjemmelaget middag.

3.4.5 Frukt og bær

80 % av spedbarna fikk frukt-/bærmos daglig eller ukentlig ved 6 måneders alder, i gjennomsnitt 0,8 ganger pr. dag blant brukere (tabell 19). Omkring halvparten (52 %) fikk frukt-/bærmos på glass daglig eller ukentlig, og 31 % fikk hjemmelaget frukt-/bærmos (tabell 24).

3.4.6 Vann, saft, juice og annen drikke

52 % drakk vann daglig eller ukentlig ved 6 måneders alder, 1,4 ganger pr. dag blant brukere (tabell 19). Det var 3 % som drakk søte drikker daglig eller ukentlig (sukret saft, sukret brus og nektar), i gjennomsnitt 0,6 ganger per dag blant brukere. Det var kun 0,5 % som drakk søte drikker daglig. 1 % av spedbarna fikk sukret saft daglig eller ukentlig, mens ingen fikk brus. Barnesaft på glass ble drukket daglig eller ukentlig av 7 % av spedbarna, 0,7 ganger pr. dag blant brukere (tabell 19). I de fleste barnesaftene på glass er det ikke tilsatt sukker. Juice og nypeekstrakt ble også brukt.

3.4.7 Industrifremstilt og hjemmelaget barnemat

Det var vanligere å lage hjemmelaget middag enn å lage hjemmelaget grøt til barnet ved 6 måneders alder (tabell 25). De fleste spedbarna fikk kun industrifremstilt grøt (83 %). 3 % fikk en kombinasjon av industrifremstilt og hjemmelaget grøt, og 2 % fikk kun hjemmelaget grøt. En kombinasjon av industrifremstilt og hjemmelaget middag ble gitt til 16 % av spedbarna, mens 27 % kun fikk industrifremstilt middag og 16 % kun fikk hjemmelaget middag (tabell 25).

3.4.8 Annen mat

10 % av spedbarna fikk brød ved 6 måneders alder, mens mat som is, kjeks og kaker i liten grad ble gitt til spedbarna (tabell 19).

3.4.9 Økologiske produkter

Litt under halvparten av respondentene oppga at barnet vanligvis eller av og til fikk økologiske produkter som grøt/velling, middag, frukt og grønnsaker. 26 % oppga at barnet ved 6 måneders alder vanligvis eller av og til fikk økologisk grøt/velling og 26 % oppga at barnet fikk økologisk middag. Det var 33 % av spedbarna som vanligvis eller av og til fikk økologisk frukt og 22 % som fikk økologiske grønnsaker (tabell 28).

3.5 Vitamin D-tilskudd/kosttilskudd

Ved 6 måneders alder fikk 82 % av spedbarna vitamin D-tilskudd og/eller annet kosttilskudd. 10 % hadde aldri fått vitamin D-tilskudd eller annet kosttilskudd (tabell 29).

Før 3 måneders alder hadde 73 % blitt introdusert til vitamin D-tilskudd (tabell 30). Ved 6 måneders alder fikk 80 % av spedbarna vitamin D-tilskudd daglig eller ukentlig; 40 % fikk tran og 39 % fikk vitamin D-dråper, mens 7 % fikk multivitaminer (med vitamin D). Enkelte (6 %) fikk flere typer vitamin D-tilskudd. Av andre kosttilskudd ble også fiskeoljer gitt (tabell 31). Blant de som fikk tran var gjennomsnittlig daglig inntak 3,2 ml (tabell 31). Persentiler for daglig frekvens og mengde blant de som brukte tran er presentert i tabell 26.

3.6 Ulikheter i amme- og kostvaner

Videre analyser av ulikheter i amme- og kostvaner i ulike undergrupper vil bli presentert i vitenskapelige artikler senere.

3.6.1 Kjønn

Ved flere alderstrinn var det forskjell i andel jenter og gutter som ble fullammet (tabell 32). Der det var forskjell, var det en lavere andel gutter enn jenter som ble fullammet. Det var en høyere andel gutter enn jenter som hadde blitt introdusert til fast føde ved flere av alderstrinnene (tabell 33). Det var ikke forskjell i andel jenter og gutter som totalt sett fikk morsmelk (ammede) i første levehalvår (ikke vist i tabell).

Ved 6 måneders alder var det signifikant forskjell mellom gutter og jenter i andel som i hovedsak ble ammet, men ikke i andel fullammende eller delvis ammede (tabell 34). Det var heller ikke forskjell i ammefrekvens (tabell 34).

Det var høyere andeler gutter enn jenter som fikk kjøtt- og fiskemiddag ved 6 måneders alder (tabell 35). Gutter hadde også et høyere gjennomsnittlig inntak av industrifremstilt grøt (tabell 36).

3.6.2 Ammestatus

Sammenligning mellom de som ble delvis ammet og de som ikke ble ammet ved 6 måneders alder viste forskjeller i kostholdet ved 6 måneders alder. Blant de som ikke ble ammet var det høyere andeler som fikk morsmelkerstatning som drikke, middag, frukt og bær og barnesaft/saft enn blant de som ble ammet. Det var en lavere andel som fikk vitamin D-tilskudd totalt blant de som ikke ble ammet og en lavere andel som fikk tran (tabell 37). Det var mindre forskjeller i hvor ofte matvarene ble brukt, men de som ikke ble ammet fikk oftere morsmelkerstatning og industrifremstilt grøt og middag enn de som ble ammet (tabell 37). De som ikke ble ammet hadde også signifikant høyere daglig inntak av morsmelkerstatning som drikke og av industrifremstilt grøt (tabell 38).

Ikke ammede spedbarn ble introdusert til fast føde tidligere enn ammede spedbarn. Det var en høyere andel som ble introdusert til fast føde før 4 måneders alder blant spedbarna som ikke ble ammet ved 3.5 måneders alder (n=242) sammenlignet med spedbarna som ble ammet ved 3.5 måneders alder (n=1744); 32 % sammenlignet med 8 % (p<0,001) (disse dataene er ikke vist i tabell).

3.7 Matvarer som unngås

Mange respondenter oppga flere matvarer som ble unngått gitt til spedbarna fordi man var redd barnet kunne reagere med allergi/intoleranse. Dette gjaldt blant annet vanlig kumelk, nøtter/nøtteprodukter, appelsin/appelsinjuice/annen sitrusfrukt, fisk/skalldyr og egg (tabell 39). Totalt var det 34 % som oppga en eller flere matvarer man unngikk å gi barnet.

3.8 Problemer med spising/mat

17 % oppga at spedbarna hadde hatt noen problemer med spising/mat. De hyppigste svarene var problemer med svelging/suging og dårlig matlyst (tabell 40).

3.9 Kanaler for informasjon og vurdering av informasjon

De fleste av respondentene (95 %) hadde fått informasjon om amming/spedbarnsernæring på helsestasjonen. 87 % hadde fått slik informasjon på føde-/ barselavdelingen og 78 % fra familie og kjente. 86 % oppga at de hadde fått svært nyttig/nyttig informasjon fra helsestasjonen og 69 % at de hadde fått svært nyttig/nyttig informasjon fra føde-/barselavdelingen (tabell 41). 81 % oppga at de hadde fått brosjyren "Mat for spedbarn" og tilnærmet alle vurderte informasjonen i brosjyren som svært nyttig eller nyttig (tabell 42). 73 % hadde fått brosjyren "Hvordan du ammer ditt barn" og de fleste vurderte den som svært nyttig eller nyttig.

I overkant av halvparten (53 %) ønsket mer informasjon om spedbarnsernæring (tabell 43). Hvordan lage spedbarnsmaten selv, valg av grøttyper og matvareallergi/intoleranse var temaer mange ønsket mer informasjon om, hhv 43 %, 30 % og 28 % av alle (tabell 44).

3.10 Sammenligning av enkelte resultater fra Spedkost 6 måneder 2006 med resultater fra Spedkost 6 måneder 1998

Enkelte resultater fra Spedkost 6 måneder 2006 er sammenlignet med resultater fra Spedkost 6 måneder 1998 i tabellene 45-59. En slik sammenligning må gjøres med forsiktighet. De fleste spørsmålene er stilt på samme måte begge år, men enkelte er forskjellige. Videre er utvalgene ikke helt sammenlignbare. I 2006 var deltagelsesprosenten 67, mens den i 1998 var 80. Utvalget i 2006 skiller seg fra utvalget i 1998 ved at det var en lavere andel mødre i aldersgruppen 25-29 år, en lavere andel mødre som var gift (tabell 45), en høyere andel mødre med høyskole- eller universitetsutdannelse (tabell 46), en høyere andel av utarbeidende mødre på heltid (før barnet ble født) (tabell 47) og en lavere andel mødre som røykte (tabell 49). Forskjellene mellom 1998 og 2006 i utvalgets sammensetning kan komme av skjevhet i utvalget pga. lavere deltagerandel i 2006, men også av at mødrepopulasjonen kan ha endret seg fra 1998 til 2006, for eksempel ved at mødre har fått lenger utdannelse og føder senere i livet. Forskjellene er ikke testet statistisk.

I denne sammenligningen er det kun enkelte resultater som er presentert og forskjellene er ikke testet statistisk. Videre analyser om endringer i spedbarns kostvaner i perioden fra 1998 til 2006 vil bli gjort senere.

3.10.1 Vekt og lengde

Vekt og lengde ved fødsel og 6 måneders alder i 2006 og 1998 er presentert i tabell 50. Barna som er med i utvalget i 2006 har en gjennomsnittlig lavere vekt både ved fødsel og 6 måneder enn barna i Spedkost 6 måneder 1998. Dette er ikke testet statistisk.

3.10.2 Amming

73 % av spedbarna ble fullammet (fikk kun morsmelk) i første leveuke i 2006. Samme andel ble rapportert i 1998. Andelen som i hovedsak ble ammet var lavere i 2006 enn i 1998, mens andelen delvis ammede var høyere (tabell 51).

Andelen ammede i første levehalvår var forholdsvis lik i 2006 og 1998 og holder seg på et høyt nivå (tabell 52). Ved 6 måneders alder var det 80 % av spedbarna som ble ammet både i 2006 og i 1998.

Det er noen forskjeller i andel fullammede spedbarn i første levehalvår (tabell 52). Etter første leveuke og frem til 3,5 måneders alder var det lavere andeler fullammede i 2006 sammenlignet med 1998. Fra 4 måneders alder er det imidlertid et skifte med noe høyere andeler fullammede spedbarn i 2006 sammenlignet med 1998. Ved 4 måneders alder var forskjellen i fullamming 46 % vs. 44 %, mens den ved 5 måneders alder var 25 % vs. 18 % i hhv 2006 og 1998. Ved 6 måneders alder ble 9 % fullammet i 2006, mens andelen var 7 % i 1998 (tabell 53). Som beskrevet i metodekapitlet (s. 14), avviker definisjonen av fullamming noe mellom Spedkost 6 måneder i 1998 og 2006. Data for fullamming i 1998 inkluderer også spedbarn som kan ha fått vann i tillegg til morsmelk. Derfor må det tas forbehold om at noe av forskjellen i fullamming kan skyldes at det er brukt ulike definisjoner i 2006 og 1998.

3.10.3 Introduksjon av morsmelkerstatning

Det var en noe høyere andel i 2006 som ble introdusert til morsmelkerstatning før 3 måneders alder sammenlignet med 1998 (22 % vs. 19 %) (tabell 54).

3.10.4 Introduksjon av saft, juice og lignende

Det var en lavere andel som ble introdusert til saft, juice og lignende ved alle alderstrinn i første levehalvår i 2006 sammenlignet med 1998 (tabell 55).

3.10.5 Introduksjon av fast føde

Det var en lavere andel som ble introdusert til fast føde før 4 måneders alder i 2006 (11 %) enn i 1998 (21 %) (tabell 56).

3.10.6 Grøt

Andelen som fikk grøt var noe lavere i 2006 (87 %) enn i 1998 (90 %), mens andelen som fikk hhv industrifremstilt og hjemmelaget grøt var ganske like i 1998 og 2006. Antall måltider grøt per dag blant grøtbrukere var også ganske lik i de to undersøkelsene (tabell 57). Gjennomsnittlig mengde industrifremstilt grøt per dag var lavere i 2006 (161 g/d) sammenlignet med 1998 (196 g/d).

3.10.7 Middag

Det var en noe lavere andel i 2006 som spiste middagsmat daglig eller ukentlig (59 %) sammenlignet med hva som ble rapportert i 1998 (63 %), mens frekvensen var den samme. Potet- og grønnsaksmos var den vanligste typen middagsmat i 2006,

mens det i 1998 var kjøtt og grønnsaker/potet som var vanligst. Det var en høyere andel som fikk fisk daglig eller ukentlig i 2006 enn i 1998 (8 % vs. 3 %) (tabell 57).

3.10.8 Saft/søte drikker

I 2006 var det en lavere andel som drakk saft med sukker daglig eller ukentlig sammenlignet med tall fra 1998 (1 % vs. 5 %). I 2006 var det også en lavere andel som drakk barnesaft daglig eller ukentlig enn i 1998 (7 % vs. 26 %). I 1998 var det vanlig at barnesaften var tilsatt sukker, mens de i 2006 i hovedsak ikke inneholdt tilsatt sukker.

3.10.9 Frukt og bær

I 2006 var det en langt høyere andel (80 %) som fikk frukt/bærmos daglig eller ukentlig sammenlignet med 1998 (54 %). Det var høyere andel som fikk industrifremstilt frukt/bærmos og lavere andel som fikk hjemmelaget frukt/bærmos i 2006 sammenlignet med 1998 (tabell 57).

3.10.10 Vitamin D-tilskudd/kosttilskudd

Det var en høyere andel som ble introdusert til vitamin D-tilskudd før 2 måneders alder i 2006 sammenlignet med 1998 (61 % vs. 55 %) (tabell 58). Totalt var det i 2006 80 % som fikk tilskudd som inneholder vitamin D ved 6 måneders alder. Samme andel ble rapportert i 1998. I 2006 var det en lavere andel spedbarn som fikk tran ved 6 måneders alder sammenlignet med i 1998 (40 % vs. 55 %). Mengde og frekvens var lik blant de som brukte tran. Det var i 2006 en stor andel (39 %) som fikk vitamin D-dråper, mens 7 % fikk multivitaminer som inneholder vitamin D (tabell 59). I 1998 var det mer vanlig å gi ulike multivitaminer med vitamin D, hhv Biovit (22 %), Sanasol (10 %) og Colletts spedbarnsvitaminer (4 %). Vitamin D-dråper var ikke på det norske markedet i 1998.

3.10.11 Matvarer som unngås

Totalt sett var det en lavere andel i 2006 (34 %) enn i 1998 (46 %) som oppga at matvarer ble unngått fordi man var redd barnet kunne reagere med allergi/intoleranse. Sammenligner man tall fra 2006 med tall fra 1998 var det 33 % vs. 41 % som unngikk vanlig kumelk, 28 % vs. 39 % som unngikk nøtter, 23 % vs. 35 % som unngikk appelsin/appelsinjuice/sitrusfrukt, 20 % vs. 34 % som unngikk fisk og 18 % vs. 33 % som unngikk egg.

3.10.12 Kanaler for informasjon om amming/spedbarnsernæring

I 2006 var det en høyere andel som hadde fått brosjyren "Mat for spedbarn" (81 %) og "Hvordan du ammer ditt barn" (73 %) enn i 1998 hvor hhv 74 % og 57 % hadde fått brosjyrene. Begge år vurderte de fleste at brosjyrene var svært nyttige eller nyttige.

4 Oppsummering

De fleste spedbarna (80 %) ble fortsatt ammet ved 6 måneders alder og kun 1 % hadde aldri fått morsmelk. Ved 4 måneders alder ble i underkant av halvparten (46 %) fullammet, og 11 % var blitt introdusert til fast føde før 4 måneders alder. Ved 6 måneders alder var det 9 % som ble fullammet.

Ved 6 måneders alder fikk de fleste spedbarna grøt og over halvparten fikk middagsmat. 80 % fikk frukt og bær daglig eller ukentlig. Av de spedbarna som ikke fikk morsmelk ved 6 måneders alder, fikk 96 % morsmelkerstatning som drikke. Bruken av tran eller annet vitamin D-tilskudd var utbredt (80 %) ved 6 måneders alder. Det var forskjeller i spedbarnas kostvaner, bl.a. mellom gutter og jenter og mellom ammede og ikke ammede spedbarn.

Sammenligning av resultater fra 2006 og 1998 viser flere positive endringer i spedbarns kosthold. Andelen som ammes ved 6 måneders alder er fortsatt høy (80 %), og det er noe høyere andeler som fullammes ved 4-6 måneders alder. Imidlertid er det fortsatt bare under halvparten av spedbarna som fullammes ved 4 måneders alder. Ved 6 måneders alder er det høyere andeler av barna som får fisk og frukt/bærmos i 2006 sammenlignet med 1998. Videre er det lavere andeler som får saft med sukker og barnesaft. Andelen som blir introdusert til fast føde før 4 måneders alder er lavere i 2006 enn i 1998. Dette er positive endringer og i samsvar med anbefalingene. Sammenligningen må imidlertid gjøres med forsiktighet pga. ulikheter i utvalg og noe endring i spørreskjemaet. Forskjellene er ikke testet statistisk.

5 Litteratur

1. Lande B. Spedkost 6 måneder – Landsomfattende kostholdsundersøkelse blant spedbarn i Norge. Oslo, Sosial- og helsedirektoratet, 2003. IS-1074.
2. Sosial- og helsedirektoratet. Anbefalinger for spedbarnsernæring. Oslo, Statens råd for ernæring og fysisk aktivitet, 2001. IS-1019.
3. WHO Global strategy for infant and young child feeding. The optimal duration of exclusive breastfeeding. Fifty-fourth WHA A54/INF.DOC/4, May 2001 (Resolution 54.2).
4. WHO/Unicef Global strategy for infant and young child feeding. Geneva: World Health Organization, 2003.
5. WHO. Indicators for assessing breastfeeding practices, unpublished document. WHO/CDD/SER 91.14 1999; tilgjengelig ved henvendelse til the Nutrition Programme, World Health Organization, Geneva.
6. Folkehelseinstituttet, Medisinsk fødselsregister, Tabellverk 2007
<http://mfr-nesstar.uib.no/mfr/>

6 Oversikt over tabeller

Tabell 1 – Oversikt over hvem som fylte ut spørreskjemaet, andeler i %, n=1986

Tabell 2 – Beskrivelse av deltagere i Spedkost 6 måneder 2006 sammenlignet med data for hele landet 2006, andeler i % og gjennomsnitt (SD) for barnets fødselsvekt og mors alder

Tabell 3 – Høyeste fullførte utdanning blant mødre og fedre, andeler i %

Tabell 4 – Mors arbeidssituasjon før barnet ble født, andeler i %

Tabell 5 – Andel (%) av mødrene som røykte i svangerskapet, andel som røykte da barnet var 6 måneder gammelt og hvor ofte barnet oppholder seg i rom der det røykes

Tabell 6 – Andel (%) av spedbarna som har foreldre og/eller søsken med astma/allergi

Tabell 7 – Vekt og lengde ved fødsel og ved 6 måneders alder blant gutter og jenter, gjennomsnitt (SD)

Tabell 8 – Andel (%) av spedbarna som fikk morsmelk/annen drikke i første leveuke, n=1986

Tabell 9 – Ammestatus i første leveuke, n=1986

Tabell 10 – Andel (%) fullammede og ammede spedbarn i første levehalvår, n=1986

Tabell 11 – Grunner til ikke å amme/slutte å amme blant de som ikke har ammet/har sluttet å amme i første levehalvår (n=379), andeler i %

Tabell 12 – Ammestatus ved 6 måneders alder, andeler i %, n=1986

Tabell 13 – Fordeling av ammefrekvens (ganger pr. døgn) blant spedbarna som ammes ved 6 måneders alder, n=1607

Tabell 14 – Introduksjonstidspunkt for morsmelkerstatning/annen melk (som drikke eller ved tilberedning av grøt eller annen mat) i første levehalvår, n=1986

Tabell 15 – Introduksjonstidspunkt for vann i første levehalvår, n=1986

Tabell 16 – Introduksjonstidspunkt for saft, juice o.l. i første levehalvår, n=1986

Tabell 17 – Introduksjonstidspunkt for fast føde i første levehalvår, n=1986

Tabell 18 – Introduksjonstidspunkt for ulike typer fast føde i første levehalvår, (n=1986)

Tabell 19 – Andel (%) brukere av hovedgruppene av matvarer ved 6 måneders alder og frekvens (ganger pr. dag) blant brukere av de enkelte matvaretypene, gjennomsnitt (SD)

Tabell 20 – Andel (%) brukere av ulike typer morsmelkerstatning og kumelk ved 6 måneders alder og frekvens (ganger pr. dag) blant brukere av de enkelte matvaretypene, gjennomsnitt (SD), n=1986

Tabell 21 – Frekvens (ganger pr. dag) og mengde (gram pr. dag) av morsmelkerstatning og industrifremstilt grøt ved 6 måneders alder blant brukere og blant alle, gjennomsnitt (SD), n=1986

Tabell 22 – Andel (%) brukere av ulike typer væske som tilsettes ved koking/tilberedning av grøt ved 6 måneders alder, n=1986

Tabell 23 – Fordeling av mengde industrifremstilt grøt pr. måltid ved 6 måneders alder blant brukere av industrigrøt (n=1699), andeler i %

Tabell 24 – Andel (%) brukere av ulike typer industrifremstilt og hjemmelaget middagsmat/annen barnemat ved 6 måneders alder og frekvens (ganger pr. dag) blant brukere av de enkelte matvaretypene, gjennomsnitt (SD), n=1986

Tabell 25 – Bruk av industrifremstilt og/eller hjemmelaget grøt og middag ved 6 måneders alder, andeler i %, n=1986

Tabell 26 – Persentiler for frekvens (ganger pr. dag) og daglig mengde av morsmelkerstatning, industrifremstilt grøt og tran blant brukere, 10-, 25-, 50- (median), 75- og 90-persentiler (P^{10} , P^{25} , P^{50} , P^{75} , P^{90}), n=1986

Tabell 27 – Andel (%) av respondentene som oppga å benytte industrifremstilt grøt fra ulike produsenter, n=1986

Tabell 28 – Andel (%) av respondentene som oppga å benytte økologiske produkter ved 6 måneders alder, n=1986

Tabell 29 – Andel (%) av spedbarna som får kosttilskudd ved 6 måneders alder, n=1986

Tabell 30 – Introduksjonstidspunkt for vitamin D-tilskudd i første levehalvår, andeler i %, n=1986

Tabell 31 – Andel (%) brukere, frekvens (ganger pr. dag) og mengde (ml/dråper pr. dag) av vitamin D-tilskudd eller annet kosttilskudd ved 6 måneders alder blant brukere av de enkelte tilskuddene og blant alle, gjennomsnitt (SD), n=1986

Tabell 32 – Andel (%) fullammede spedbarn i første levehalvår etter kjønn, n=1986

Tabell 33 – Andel (%) av spedbarna som får fast føde i første levehalvår etter kjønn, n=1986

Tabell 34 – Ammestatus ved 6 måneders alder etter kjønn, gjennomsnitt (SD), n=1986

Tabell 35 – Andel (%) brukere av ulike matvarer ved 6 måneders alder og frekvens (ganger pr. dag) blant brukere av den enkelte matvare etter kjønn, gjennomsnitt (SD), n=1986

Tabell 36 – Spiseklar mengde (gram pr. dag) av morsmelkerstatning og industrifremstilt grøt ved 6 måneders alder blant brukere av den enkelte matvaren etter kjønn, gjennomsnitt (SD), n=1986

Tabell 37 – Andel (%) brukere av ulike matvarer ved 6 måneders alder og frekvens (ganger pr. dag) blant brukere av den enkelte matvare etter ammestatus ved 6 måneder, gjennomsnitt (SD), n=1986

Tabell 38 – Spiseklar mengde (gram pr. dag) av morsmelkerstatning og industrifremstilt grøt ved 6 måneders alder blant brukere av den enkelte matvaren etter ammestatus ved 6 måneders alder, gjennomsnitt (SD), n=1986

Tabell 39 – Matvarer det kunne vært aktuelt å gi barnet ved 6 måneders alder, men som unngås fordi man er redd barnet kan reagere med allergi/intoleranse, andeler i %, n=1986

Tabell 40 – Andel (%) av spedbarna som har hatt problemer i forhold til spising/mat, n=1986

Tabell 41 – Kanaler for informasjon om amming/spedbarnsernæring til foreldre og vurdering av nytten, andeler i %, n=1986

Tabell 42 – Andel (%) av foreldrene som har fått/sett ulikt informasjonsmateriell og vurdering av dette, n=1986

Tabell 43 – Andel (%) av foreldrene som ønsker mer informasjon om spedbarnsernæring, n=1986

Tabell 44 – Tema det særlig ønskes mer informasjon om i forhold til spedbarnsernæring, andeler i %, n=1986

Tabell 45 – Beskrivelse av deltagere i Spedkost 6 måneder 2006 sammenlignet med deltagere i Spedkost 6 måneder 1998 og data for hele landet 2006, andeler i % og gjennomsnitt (SD) for barnets fødselsvekt og mors alder

Tabell 46 – Høyeste fullførte utdanning blant mødre i Spedkost 6 måneder 2006 sammenlignet med Spedkost 6 måneder 1998, andeler i %

Tabell 47 – Mors arbeidssituasjon før barnet ble født i Spedkost 6 måneder 2006 sammenlignet med Spedkost 6 måneder 1998, andeler i %

Tabell 48 – Andel (%) av spedbarna som har foreldre og/eller søsken med astma/allergi i Spedkost 6 måneder 2006 sammenlignet med Spedkost 6 måneder 1998

Tabell 49 – Andel (%) av mødrene som røykte i svangerskapet, andel som røykte da barnet var 6 måneder gammelt og hvor ofte barnet oppholder seg i rom der det røykes i Spedkost 6 måneder 2006 sammenlignet med Spedkost 6 måneder 1998

Tabell 50 – Vekt og lengde ved fødsel og ved 6 måneders alder blant gutter og jenter i Spedkost 6 måneder 2006 sammenlignet med Spedkost 6 måneder 1998, gjennomsnitt (SD)

Tabell 51 – Ammestatus i første leveuke i Spedkost 6 måneder 2006 sammenlignet med Spedkost 6 måneder 1998

Tabell 52 – Andel (%) fullammede og ammede spedbarn (n=1986) i første levehalvår Spedkost 6 måneder 2006 sammenlignet med Spedkost 6 måneder 1998 (n=2383)

Tabell 53 – Ammestatus ved 6 måneders alder i Spedkost 6 måneder 2006 sammenlignet med resultater fra Spedkost 6 måneder 1998, andeler i %

Tabell 54 – Introduksjonstidspunkt for morsmelkerstatning/annen melk (som drikke eller ved tilberedning av grøt eller annen mat) i første levehalvår i Spedkost 6 måneder 2006 sammenlignet med Spedkost 6 måneder 1998

Tabell 55 – Introduksjonstidspunkt for saft, juice o.l. i første levehalvår i Spedkost 6 måneder 2006 sammenlignet med Spedkost 6 måneder 1998

Tabell 56 – Introduksjonstidspunkt for fast føde i første levehalvår i Spedkost 6 måneder 2006 sammenlignet med Spedkost 6 måneder 1998

Tabell 57 – Andel (%) brukere av hovedgruppene av matvarer ved 6 måneders alder og frekvens (ganger pr. dag) blant brukere av de enkelte matvaretypene i Spedkost 6 måneder 2006 sammenlignet med Spedkost 6 måneder 1998, gjennomsnitt (SD)

Tabell 58 – Introduksjonstidspunkt for vitamin D-tilskudd i første levehalvår i Spedkost 6 måneder 2006 sammenlignet med Spedkost 6 måneder 1998, andeler i %

Tabell 59 – Andel (%) brukere, frekvens (ganger pr. dag) og mengde (ml/dråper pr. dag) av vitamin D-tilskudd eller annet kosttilskudd ved 6 måneders alder blant brukere av de enkelte tilskuddene og blant alle i Spedkost 6 måneder 2006 sammenlignet med Spedkost 6 måneder 1998, gjennomsnitt (SD)

7 Tabeller

Tabell 1 – Oversikt over hvem som fylte ut spørreskjemaet, andeler i %, n=1986

Har fylt ut spørreskjemaet	Andel ¹ (%)
Barnets mor	94
Barnets far	1
Både mor og far	6
Annen person	0

¹Antall ubesvarte: 8. Andeler er beregnet ut fra antallet som har svart på dette spørsmålet.

Tabell 2 – Beskrivelse av deltagere i Spedkost 6 måneder 2006 sammenlignet med data for hele landet 2006, andeler i % og gjennomsnitt (SD) for barnets fødselsvekt og mors alder

Bakgrunnsvariabel	Spedkost 2006 ¹ (n=1986)	Landet 2006 (n=56256)
KJØNN		
Gutter	50	51
Jenter	50	49
FØDSELSVEKT		
<1500 g	1	1
1500-2499 g	3	4
2500-3499 g	36	41
3500-3999 g	38	34
4000-4499 g	17	15
≥4500 g	5	4
Gjennomsnittlig fødselsvekt, g	3585 (589)	3492 (640)
SVANGERSKAPSLENGDE		
<38. svangerskapsuke	12	12
≥38. svangerskapsuke	88	88
MORS ALDER, år		
<20	1	2
20-24	10	14
25-29	29	31
30-34	39	34
35-39	18	16
≥ 40	4	3
Mors gjennomsnittsalder	30.9 (5.7)	30.2
ANTALL BARN MOR HAR FØDT		
1 barn	41	42
2 barn	40	36
3 barn	15	16
4 eller flere barn	4	7
LANDSDEL		
Oslo/Akershus	24	28
Østlandet ellers	25	24
Agder/Rogaland	16	16
Vestlandet	18	16
Trøndelag	9	7
Nord-Norge	10	9
MORS SIVILSTATUS		
Samboer	51	45
Gift	45	48
Bor alene med barnet/barna	4	6
Annet	0.3	-

¹Antall ubesvarte: Barnets kjønn (6), fødselsvekt (6), svangerskapslengde (25), mors alder (34), mors sivilstatus (19), antall barn mor har født (9). Andeler er beregnet ut i fra antallet som har svart på spørsmålet.

Tabell 3 – Høyeste fullførte utdanning blant mødre og fedre, andeler i %

Høyeste fullførte utdanning	Spedkost 2006 ¹ (n=1986)	
	Andel av mødrene	Andel av fedrene
≤ 10 år		
9/10-årig grunnskole eller kortere	2	4
9/10-årig grunnskole og folkehøgskole eller annen 1-årig utdanning	3	4
11-12 år		
Videregående opplæring (gymnas/ fagbrev)	26	31
Fagskoleutdanning	4	13
≥ 13 år		
Høgskole- eller universitetsutdanning på 4 år eller mindre	38	24
Høgskole- eller universitetsutdanning på mer enn 4 år	25	21
Annet	1	1
Vet ikke	0	1

¹Antall ubesvarte: mors utdanning (24), fars utdanning (53). Andeler er beregnet ut i fra antallet som har svart på spørsmålet.

Tabell 4 – Mors arbeidssituasjon før barnet ble født, andeler i %

Mors arbeidssituasjon	Spedkost 2006 ¹ (n=1986)
Utearbeidende, heltid	66
Utearbeidende, deltid	19
Hjemmearbeidende	2
Sykemeldt før hun ble gravid	1
Permisjon	1
Uføretrygdet	1
Under attføring	1
Student/skoleelev	6
Arbeidsledig	3
Annet	1

¹Antall ubesvarte: 67. Andeler er beregnet ut i fra antallet som har svart på spørsmålet.

Tabell 5 – Andel (%) av mødrene som røykte i svangerskapet, andel som røykte da barnet var 6 måneder gammelt og hvor ofte barnet oppholder seg i rom der det røykes

Bakgrunnsvariabel	Spedkost 2006 ¹ (n=1986)
RØYKTE I SVANGERSKAPET	
Nei	82
Ja, men sluttet i 1. trimester	9
Ja, men sluttet i 2. trimester	1
Ja, men sluttet i 3. trimester	0.4
Ja, av og til (ikke hver dag)	2
Ja, 1-9 sigaretter pr. dag	4
Ja, 10 sigaretter eller flere pr. dag	1
RØYKTE DA BARNET VAR 6 MD.	
Nei	85
Ja, av og til (ikke hver dag)	7
Ja, 1-9 sigaretter pr. dag	6
Ja, 10 sigaretter eller flere pr. dag	2
OPPHOLDER BARNET SEG I ET ROM HVOR NOEN RØYKER	
Nei	97
Ja, av og til	3
Ja, flere ganger i uken	0.2
Ja, daglig	0.1

¹Antall ubesvarte: Røykte i svangerskap (54), røykte da barnet var 6 md. (53), oppholdt seg i rom hvor noen røykte (53). Andeler er beregnet ut fra antall som har svart på spørsmålene.

Tabell 6 – Andel (%) av spedbarna som har foreldre og/eller søsken med astma/allergi

Astma/allergi hos barnets foreldre eller søsken	Spedkost 2006 ¹ (n=1986)
Nei, mor/far/søsken har/har ikke hatt astma/allergi	53
Mor har/har hatt astma/allergi	25
Far har/har hatt astma/allergi	21
Søsken har/har hatt astma/allergi	15

¹Flere enn én ett svar kunne rapporteres, slik at summen blir over 100 %.

Tabell 7 – Vekt og lengde ved fødsel og ved 6 måneders alder blant gutter og jenter, gjennomsnitt (SD)

Barnets vekt og lengde	Alle (n=1986)	Gutter (n=993) ¹	Jenter (n=987) ²	p-verdi ³
Fødselsvekt, g	3585 (589)	3648 (593)	3523 (579)	<0.001
Fødselslengde, cm	50 (3)	51 (3)	50 (3)	<0.001
Vekt 6 måneder, g	7989 (1281)	8348 (1238)	7629 (1223)	<0.001
Lengde 6 måneder, cm	68 (8)	69 (6)	66 (8)	<0.001

¹Antall ubesvarte blant gutter: Fødselsvekt (2), fødselslengde (9), vekt 6 md. (7), lengde 6 md. (7).

²Antall ubesvarte blant jenter: Fødselsvekt (4), fødselslengde (12), vekt 6 md. (12), lengde 6 md. (14).

³Forskjell i gjennomsnittsverdier mellom gutter og jenter er testet med Student's t-test.

Tabell 8 – Andel (%) av spedbarna som fikk morsmelk/annen drikke i første leveuke, n=1986

Morsmelk/annen drikke i første leveuke	Andel av spedbarna ¹ (%)
Morsmelk	98
Morsmelkerstatning	18
Sukkervann	8
Vann	4
Annet	1
Vet ikke	0.3

¹Flere enn én type melk/annen drikke kunne rapporteres, slik at summen blir over 100 %.

Tabell 9 – Ammestatus i første leveuke, n=1986

Ammestatus i første leveuke	Andel av spedbarna ^{1, 2} (%)
Ammede, total andel	98
Eksklusivt ammede (fullammede)	73
I hovedsak ammede	8
Delvis ammede	17

¹18 av spedbarna hadde aldri fått morsmelk.

²Eksklusivt ammede (fullammede) fikk kun morsmelk ev. med tillegg av vitamin- og mineraltilskudd. I hovedsak ammede omfatter de som fikk morsmelk og tillegg av vann og/eller sukkervann. Delvis ammede fikk morsmelk og tillegg av morsmelkerstatning og ev. vann og/eller sukkervann/annen drikke.

Tabell 10 – Andel (%) fullammede og ammede spedbarn i første levehalvår, n=1986

Barnets alder	Andel fullammede ¹ (%)	Andel ammede ² (%)
1 uke	92	98
2 uker	89	98
4 uker	82	95
6 uker	79	93
2 måneder	73	91
2.5 måneder	69	90
3 måneder	63	88
3.5 måneder	58	87
4 måneder	46	85
4.5 måneder	36	84
5 måneder	25	82
5.5 måneder	12	81
6 måneder	9	80

¹Fullammede (eksklusivt ammede) spedbarn fikk kun morsmelk og eventuelt kosttilskudd.

²Ammede spedbarn fikk morsmelk enten alene eller sammen med tilleggskost/fast føde. Inkluderer fullammede spedbarn.

Tabell 11 – Grunner til ikke å amme/slutte å amme blant de som ikke har ammet/har sluttet å amme i første levehalvår (n=397), andeler i %

	Viktigste grunn (%)	Nest viktigste grunn (%)
For lite melk	37	17
Barnet ville ikke	15	14
Sugeproblemer	9	7
Mor syk/ medisinbruk	6	2
Andre grunner	5	7
Barnet sykt/for tidlig født	4	2
Såre brystvorter	3	5
Brystbetennelse	3	3
Bekymring/stress/sliten	3	9
Kolikk/urolig barn	3	4
Brystoperert	2	2
Mor begynte å arbeide/ å studere	1	1
Ingen spesielle grunner, men ønsket ikke å amme lengre	1	3
Barnet biter/har fått tenner	1	2
Ble rådet til å slutte	1	3
Tilstoppede melkeganger	1	0.3
Ubesvart ¹	8	19

¹Av de som svarte at de hadde sluttet å amme var det 30 som ikke svarte på spørsmålet om viktigste grunn og 77 som ikke svarte på nest viktigste grunn til ammeslutt.

Tabell 12 – Ammestatus¹ ved 6 måneders alder, andeler i %, n=1986

Ammestatus ¹ ved 6 måneders alder	Andel av spedbarna (%)
Ammende, total andel	80
Eksklusivt ammede (fullammede)	9
I hovedsak ammede	1
Delvis ammede	70

¹De ulike kategoriene for ammestatus er definert under Metode side 14.

Tabell 13 – Fordeling av ammefrekvens (ganger pr. døgn) blant spedbarna som ammes ved 6 måneders alder, n=1607

Ammefrekvens ved 6 måneders alder	Andel blant spedbarna som ammes ¹ (%)
1 gang pr. døgn	1
2-3 ganger pr. døgn	4
4-5 ganger pr. døgn	17
6-7 ganger pr. døgn	40
8-9 ganger pr. døgn	27
10 eller flere ganger pr. døgn	9
Gjennomsnittsfrekvens (SD), ganger/døgn	6.7 (2.1)

¹Mangler data om ammefrekvens for 36 av de ammede spedbarna.

Tabell 14 – Introduksjonstidspunkt for morsmelkerstatning/annen melk (som drikke eller ved tilberedning av grøt eller annen mat) i første levehalvår, n=1986

Barnets alder ved introduksjon	Andel av spedbarna (%)
< 3 måneder	22
3 måneder/3.5 måneder	6
4 måneder/4.5 måneder	8
5 måneder/5.5 måneder	5
6 måneder	2

Tabell 15 – Introduksjonstidspunkt for vann i første levehalvår, n=1986

Barnets alder ved introduksjon	Andel av spedbarna (%)
< 3 måneder	14
3 måneder/3.5 måneder	8
4 måneder/4.5 måneder	11
5 måneder/5.5 måneder	18
6 måneder	7

Tabell 16 – Introduksjonstidspunkt for saft, juice o.l. i første levehalvår, n=1986

Barnets alder ved introduksjon	Andel av spedbarna (%)
< 3 måneder	0.3
3 måneder/3.5 måneder	1
4 måneder/4.5 måneder	4
5 måneder/5.5 måneder	5
6 måneder	3

Tabell 17 – Introduksjonstidspunkt for fast føde i første levehalvår, n=1986

Barnets alder ved introduksjon	Andel av spedbarna (%)
< 3 måneder	1
3 måneder	3
3.5 måneder	7
4 måneder	23
4.5 måneder	16
5 måneder	17
5.5 måneder	17
6 måneder	4

Tabell 18 – Introduksjonstidspunkt for ulike typer fast føde i første levehalvår, n=1986

Barnets alder ved introduksjon	Andel av spedbarna (%)								
	Mais- /ris- /hirse- grøt	Havre-/ hvete- /bygg- /kavring- grøt	Frukt- /bær- -mos	Moset potet	Moste grønn- saker	Moset kjøtt	Moset fisk	Brød	Yoghurt
Ikke fått	25	32	29	51	46	78	92	86	93
< 3 måneder	1	<0.5	<0.5	-	<0.5	-	-	-	<0.5
3 måneder	6	3	3	1	1	<0.5	<0.5	-	<0.5
4 måneder	34	17	23	10	12	2	<0.5	<0.5	1
5 måneder	30	29	36	25	27	9	3	6	3
6 måneder	4	19	9	13	14	11	4	8	3

Tabell 19 – Andel (%) brukere av hovedgruppene av matvarer ved 6 måneders alder og frekvens (ganger pr. dag) blant brukere av de enkelte matvaretypene, gjennomsnitt (SD)

Matvare	Spedkost 2006 (n=1986)	
	Andel brukere ¹ (%)	Frekvens blant brukere (ganger pr. dag)
Morsmelkerstatning som drikke	36	3.3 (1.9)
Kumelk som drikke	0.1	-
Grøt	87	1.7 (1.1)
Industrifremstilt grøt	86	1.7 (1.0)
Tilberedt med melk	33	1.1 (0.7)
Tilberedt med vann	59	1.5 (0.7)
Velling	2	1.1 (0.9)
Hjemmelaget grøt	4	1.0 (0.8)
Grovt/sammalt mel	2	0.8 (0.7)
Hirse	2	0.9 (0.6)
Fint/hvitt mel/kavring/ semule	1	0.8 (0.6)
Middag	59	1.1 (0.7)
Potet-/grønnsaksmos	44	0.7 (0.5)
Kjøtt og grønnsaker/potet	32	0.8 (0.4)
Fisk og grønnsaker/potet	8	0.6 (0.4)
Annen hjemmelaget middag	4	0.4 (0.3)
Frukt-/bærmos	80	0.8 (0.8)
Industrifremstilt frukt-/ bærmos	52	0.9 (0.7)
Hjemmelaget frukt-/ bærmos	31	0.7 (0.5)
Annen mat		
Brød	10	0.6 (0.5)
Yoghurt	3	0.5 (0.4)
Is	1	0.3 (0.0)
Kjeks/kaker	2	0.4 (0.3)
Spinat	0.2	-
Vann	52	1.4 (1.2)
Søtet drikke ²	3	0.6 (0.6)
Barnesaft på glass/flaske ³	7	0.7 (0.7)
Saft, sukret	1	0.8 (0.9)
Saft, kunstig søtet	1	0.7 (0.7)
Brus, sukret	-	-
Brus, kunstig søtet	-	-
Nektar	2	0.4 (0.4)
Juice	3	0.6 (0.6)
Nypeekstrakt	1	0.7 (0.5)

¹Daglig og ukentlig brukere.

²Søtet drikke inkluderer sukret saft, sukret brus og nektar.

³Barnesaft på glass/flaske inneholder ikke tilsatt sukker.

Tabell 20 – Andel (%) brukere av ulike typer morsmelkerstatning og kumelk ved 6 måneders alder og frekvens (ganger pr. dag) blant brukere av de enkelte matvaretypene, gjennomsnitt (SD), n=1986

Matvare	Andel brukere ¹ (%)	Frekvens blant brukere (ganger pr. dag)
Morsmelkerstatning som drikke	36	3.3 (1.9)
NAN 1	4	2.6 (1.9)
NAN 2	25	3.3 (1.6)
NAN H.A. 1	1	3.3 (1.8)
Collett med omega 3	6	2.8 (1.7)
Hipp økologisk morsmelkerstatning	2	2.1 (1.5)
Småfolk morsmelkerstatning med omega 3 og 6	0.4	1.6 (1.9)
Småfolk morsmelkerstatning BabyPlus	0.4	1.5 (1.1)
Holle morsmelkerstatning	0.1	-
Holle tilskuddsblanding	0.2	-
Kumelk som drikke	0.1	-
Helmelk (søt og sur)	0.1	-
Lettmelk (søt og sur)	0.1	-
Ekstra lettmelk (søt og sur)	0.1	-
Skummetmelk (søt og sur)	0.1	-
Kumelksblanding (kumelk-vann-sukker)	0.1	-
Annen morsmelkerstatning	1	3.0 (1.7)
Annen melk	0.3	2.3 (1.8)

¹Daglig og ukentlige brukere.

²Annen type morsmelkerstatning: Enfamil, Nutramigen, Prosobee oa.

Tabell 21 – Frekvens (ganger pr. dag) og mengde (gram pr. dag) av morsmelkerstatning og industrifremstilt grøt ved 6 måneders alder blant brukere og blant alle, gjennomsnitt (SD), n=1986

Morsmelkerstatning/grøt	Frekvens og mengde blant brukere ¹	Frekvens og mengde blant alle
Morsmelkerstatning som drikke		
Frekvens, ganger/dag	3.3 (1.9)	1.2 (1.9)
Spiseklar mengde, ml./dag	511 (341)	183 (318)
Industrifremstilt grøt		
Frekvens, ganger/dag	1.7 (1.0)	1.4 (1.1)
Spiseklar mengde, g/dag	161 (161)	138 (159)

¹Daglige og ukentlige brukere; morsmelkerstatning som drikke (n=713), industrifremstilt grøt (n=1699).

Tabell 22 – Andel (%) brukere av ulike typer væske ved koking/tilberedning av grøt ved 6 måneders alder, n=1986

Væske i grøt	Andel brukere ¹ (%)
Vann	69
Morsmelkerstatning	28
Morsmelk	13
Kumelk	0.2
Annet	0.5

¹Flere enn én type væske kunne rapporteres, slik at summen blir over 100 %.

Tabell 23 – Fordeling av mengde industrifremstilt grøt pr. måltid ved 6 måneders alder blant brukere av industrigrøt (n=1699), andeler i %

Grøtmengde/måltid, spiseklar mengde	Andel blant spedbarna som bruker industrigrøt (%)
Noen teskjeer (25 g)	19
0.5 dl (50 g)	22
1 dl (100 g)	31
1.5 dl (150 g)	19
2 dl (200 g)	6
2.5 dl (250 g)	1
Gjennomsnittsmengde (SD), g/måltid	89 (54)

Tabell 24 – Andel (%) brukere av ulike typer industrifremstilt og hjemmelaget middagsmat/annen barnemat ved 6 måneders alder og frekvens (ganger pr. dag) blant brukere av de enkelte matvaretypene, gjennomsnitt (SD), n=1986

Middagsmat/annen barnemat	Andel brukere (%)	Frekvens blant brukere (ganger pr. dag)
Industrifremstilt middag på glass	43	0.9 (0.5)
Kun grønnsaker	24	0.6 (0.4)
Kjøtt og grønnsaker	29	0.7 (0.4)
Fisk og grønnsaker	5	0.5 (0.3)
Hjemmelaget middag	32	0.7 (0.6)
Potet-/grønnsaksmos	29	0.6 (0.4)
Kjøtt og grønnsaker	6	0.5 (0.3)
Fisk og grønnsaker	4	0.4 (0.3)
Annen hjemmelaget middag	4	0.4 (0.3)
Annen industrifremstilt barnemat		
Industrifremstilt frukt/bærmos	52	0.9 (0.7)
Barnesaft på glass/flaske	7	0.7 (0.7)
Annen mat		
Hjemmelaget frukt/bærmos	31	0.7 (0.5)

Tabell 25 – Bruk av industrifremstilt og/eller hjemmelaget grøt og middag ved 6 måneders alder, andeler i %, n=1986

Grøt/middag	Andel av spedbarna (%)
Grøt:	
Kun industrifremstilt grøt	83
Kun hjemmelaget grøt	2
Både industrifremstilt og hjemmelaget grøt	3
Middag:	
Kun industrifremstilt middag på glass	27
Kun hjemmelaget middag	16
Både industrifremstilt og hjemmelaget middag	16

Tabell 26 – Persentiler for frekvens (ganger pr. dag) og daglig mengde av morsmelkerstatning, industrifremstilt grøt og tran blant brukere, 10-, 25-, 50- (median), 75- og 90-persentiler (P^{10} , P^{25} , P^{50} , P^{75} , P^{90}), n=1986

	P^{10}	P^{25}	P^{50}	P^{75}	P^{90}
Morsmelkerstatning som drikke blant brukere:					
Frekvens, ganger/dag (n=713)	0.7	1.3	4.0	5.0	5.0
Spiseklar mengde, g/dag (n=713)	60	180	540	720	960
Industrifremstilt grøt blant brukere:					
Frekvens, ganger/dag (n=1699)	1.0	1.0	2.0	2.0	2.7
Spiseklar mengde, g/dag (n=1699)	25	50	100	200	300
Tran blant brukere:					
Frekvens, ganger/dag (n=794)	0.3	0.7	1.0	1.0	1.0
Mengde, ml/dag (n=794)	0.9	2.1	3.0	5.0	5.0

Tabell 27 – Andel (%) av respondentene som oppga å benytte industrifremstilt grøt fra ulike produsenter, n=1986

Grøtprodusent og type	Andel brukere (%)
Nestlé grøt tilberedt med vann	56
Nestlé grøt tilberedt med melk	33
Nestlé velling	1
Småfolk grøt tilberedt med vann	5
Småfolk grøt tilberedt med melk	1
Hipp grøt tilberedt med vann	11
Hipp velling	1
Holle grøt tilberedt med vann/melk	4

Tabell 28 – Andel (%) av respondentene som oppga å benytte økologiske produkter ved 6 måneders alder, n=1986

Matvare	Andel brukere ¹ (%)		
	Vanligvis	Av og til	Sjelden/aldri
Grøt/velling	12	14	57
Frukt	11	22	49
Middag	7	19	55
Grønnsaker	6	16	57
Andre økologiske produkter	4	7	66

¹Andel ubesvarte: grøt/velling (18), middag (21), frukt (18), grønnsaker (21), andre økologiske produkter (28).

Tabell 29 – Andel (%) av spedbarna som får vitamin D-tilskudd/annet kosttilskudd ved 6 måneders alder, n=1986

Bruk av vitamin D-tilskudd/annet kosttilskudd	Andel av spedbarna (%)
Får vitamin D-tilskudd/kosttilskudd ved 6 måneders alder	82
Har fått vitamin D-tilskudd/kosttilskudd tidligere, men ikke nå	7
Har aldri fått vitamin D-tilskudd/kosttilskudd	10

Tabell 30 – Introduksjonstidspunkt for vitamin D-tilskudd i første levehalvår, andeler i %, n=1986

Barnets alder ved introduksjon	Andel av spedbarna (%)
<4 uker	5
4 uker /5 uker	30
6 uker /7 uker	26
2 måneder/2.5 måneder	12
3 måneder/3.5 måneder	6
4 måneder/4.5 måneder	5
5 måneder/5.5 måneder	3
6 måneder	1

Tabell 31 – Andel (%) brukere, frekvens (ganger pr. dag) og mengde (ml/dråper pr. dag) av vitamin D-tilskudd eller annet kosttilskudd ved 6 måneders alder blant brukere av de enkelte tilskuddene og blant alle, gjennomsnitt (SD), n=1986

Vitamin D-tilskudd/annet kosttilskudd	Andel brukere ¹ (%)	Frekvens blant brukere (ganger pr. dag)	Mengde blant brukere (ml/dråper pr. dag) ²	Mengde blant alle (ml/dråper pr. dag) ²
Vitamin D-tilskudd, totalt	80	0.9 (0.4)		
Tran	40	0.8 (0.3)	3.2 (1.8)	1.3 (1.9)
Vitamin D-dråper	39	0.8 (0.3)	5.0 (0.3)	1.8 (2.4)
Multivitaminer for barn ³	7	1.0 (0.5)	4.3 (3.3)	0.3 (1.4)
Andre typer fiskeoljer	1	0.8 (0.4)	3.0 (1.9)	0.1 (0.5)
Annet kosttilskudd	2	1.4 (0.5)	2.3 (2.8)	0.1 (0.8)

¹Daglige og ukentlige brukere; tran (n=794), vitamin D-dråper (n=783), andre typer fiskeoljer (n=22), multivitaminer for barn (n=131), annet kosttilskudd (n=48).

²Vitamin D-dråper er angitt i antall dråper, mens alle de andre kosttilskuddene er angitt i ml.

³Multivitamintilskuddene som står nevnt som eksempler i spørreskjemaet inneholder alle vitamin D.

Tabell 32 – Andel (%) fullammede¹ spedbarn i første levehalvår etter kjønn², n=1986

Barnets alder	Gutter (n=993)	Jenter (n=987)
1 uke	91	92
2 uker	88	89
3 uker	85	87
4 uker	81	84 ²
5 uker	80	82
6 uker	78	80
7 uker	77	79 ²
2 måneder	71	75 ²
2.5 måneder	67	72 ²
3 måneder	61	66 ²
3.5 måneder	56	60 ²
4 måneder	43	49 ²
4.5 måneder	34	38 ²
5 måneder	23	27 ²
5.5 måneder	11	14
6 måneder	9	10

¹Fullammede (eksklusivt ammede) fikk kun morsmelk ev. med tillegg av kosttilskudd.

²Signifikante forskjeller $p < 0.05$ testet med Kji-kvadrat-test.

Tabell 33 – Andel (%) av spedbarna som får fast føde i første levehalvår etter kjønn¹, n=1986

Barnets alder	Gutter (n=993)	Jenter (n=987)
<3 måneder	1	1 ²
3 måneder	4	3
3.5 måneder	13	9 ²
4 måneder	37	30 ²
4.5 måneder	52	47
5 måneder	69	65
5.5 måneder	86	81 ²
6 måneder	89	87

¹Forskjeller i andeler er testet med Kji-kvadrat-test.

²Signifikant forskjell, p<0.05.

Tabell 34 – Ammestatus ved 6 måneders alder etter kjønn¹, gjennomsnitt (SD), n=1986

Ammestatus ² ved 6 måneders alder	Gutter (n=993)	Jenter (n=987)
Ammede, total andel	80	81
Eksklusivt ammede (fullammede)	9	10
I hovedsak ammede	0.5	1 ³
Delvis ammede	70	70
Ammefrekvens blant ammede	(n=789)	(n=812)
Gjennomsnittsfrekvens (SD), ganger/døgn	6.8 (2.0)	6.7 (2.0)

¹Forskjeller i andeler er testet med Kji-kvadrat-test. Forskjeller i frekvens er testet med Student's t-test.

²De ulike kategorien for ammestatus er definert under Metode s. 14.

³Signifikant forskjell, p<0.05.

Tabell 35 – Andel (%) brukere av ulike matvarer ved 6 måneders alder og frekvens (ganger pr. dag) blant brukere av den enkelte matvare etter kjønn¹, gjennomsnitt (SD), n=1986

Matvare	Andel brukere (%)		Frekvens blant brukere (ganger pr. dag)	
	Gutter (n=993)	Jenter (n=987)	Gutter (n=993)	Jenter (n=987)
Morsmelkerstatning som drikke	37	35	3.4 (1.9)	3.1 (1.8) ²
Industrifremstilt grøt	86	85	1.7 (1.1)	1.6 (0.8)
Middag	60	57	1.1 (0.8)	1.1 (0.6)
Grønnsaker/potet	45	43	0.7 (0.4)	0.7 (0.5)
Kjøtt og grønnsaker/potet	35	29 ²	0.7 (0.4)	0.8 (0.4) ²
Fisk og grønnsaker	9	7 ²	0.6 (0.4)	0.6 (0.3)
Frukt- og bærmos	81	79	0.9 (0.8)	0.8 (0.8)
Barnesaft på glass/flaske, sukret saft og kunstig søtet saft ³	9	7 ²	0.9 (0.9)	0.7 (0.7)
D-vitamin tilskudd, totalt	80	80	0.9 (0.4)	0.9 (0.4)
Tran	39	41	0.8 (0.3)	0.8 (0.3)

¹Forskjeller i andeler er testet med Kji-kvadrat-test. Forskjeller i frekvens er testet med Student's t-test.

²Signifikant forskjell, $p < 0.05$.

³Inkluderer barnesaft på glass/flaske, sukret saft og kunstig søtet saft.

Tabell 36 – Spiseklar mengde (gram pr. dag) av morsmelkerstatning og industrifremstilt grøt ved 6 måneders alder blant brukere av den enkelte matvaren etter kjønn¹, gjennomsnitt (SD), n=1986

Matvare	Mengde blant brukere ² (g/d)	
	Gutter	Jenter
Morsmelkerstatning som drikke	609 (534)	532 (609)
Industrifremstilt grøt	173 (185)	148 (128) ³

¹Forskjell i mengde er testet med Student's t-test.

²Daglig og ukentlig brukere; 347 jenter og 362 gutter fikk morsmelkerstatning som drikke, 837 jenter og 857 gutter fikk industrifremstilt grøt.

³Signifikant forskjell, $p < 0.05$.

Tabell 37 – Andel (%) brukere av ulike matvarer ved 6 måneders alder og frekvens (ganger pr. dag) blant brukere av den enkelte matvare etter ammestatus ved 6 måneder¹, gjennomsnitt (SD), n=1986

Matvare	Andel brukere ² (%)		Frekvens blant brukere (ganger pr. dag)	
	Delvis ammede ³ (n=1386)	Ikke ammede (n=397)	Delvis ammede (n=1386)	Ikke ammede (n=397)
Morsmelkerstatning som drikke	25	96 ⁴	2.1 (1.7)	4.4 (1.3) ⁴
Industrifremstilt grøt	95	96	1.6 (0.8)	2.0 (1.3) ⁴
Middag	60	80 ⁴	1.0 (0.7)	1.2 (0.7) ⁴
Grønnsaker/potet	48	51	0.7 (0.4)	0.7 (0.5)
Kjøtt og grønnsaker/potet	29	57 ⁴	0.8 (0.4)	0.8 (0.4)
Fisk og grønnsaker/potet	8	15 ⁴	0.5 (0.4)	0.6 (0.4)
Frukt og bær	76	84 ⁴	1.0 (0.8)	1.0 (0.7)
Barnesaft på glass/flaske, sukret saft og kunstig søtet saft ⁵	7	16 ⁴	0.9 (1.0)	0.7 (0.5)
D-vitamin tilskudd	82	71 ⁴	0.9 (0.3)	1.0 (0.4) ⁴
Tran	42	32 ⁴	0.8 (0.3)	0.8 (0.3)

¹Forskjeller i andeler er testet med Kji-kvadrat-test. Forskjeller i frekvens er testet med Student's t-test.

²Daglig og ukentlig brukere.

³Spedbarn som delvis ammes får annen mat i tillegg til morsmelk (fast føde, morsmelkerstatning/annen melk, annen drikke) og ev. kosttilskudd.

⁴Signifikant forskjell, $p < 0.05$.

⁵Inkluderer barnesaft på glass/flaske, sukret saft og kunstig søtet saft.

Tabell 38 – Spiseklar mengde (gram pr. dag) av morsmelkerstatning og industrifremstilt grøt ved 6 måneders alder blant brukere av den enkelte matvaren etter ammestatus ved 6 måneders alder¹, gjennomsnitt (SD), n=1986

Matvare	Mengde blant brukere ² (g/dag)	
	Delvis ammede	Ikke ammede
Morsmelkerstatning som drikke	326 (391)	788 (616) ³
Industrifremstilt grøt	143 (135)	225 (214) ³

¹Forskjell i mengde er testet med Student's t-test.

²Daglig og ukentlig brukere: 332 delvis ammede og 381 ikke ammede fikk morsmelkerstatning som drikke, 1310 delvis ammede og 379 ikke ammede fikk industrifremstilt grøt.

³Signifikant forskjell, p<0.05.

Tabell 39 – Matvarer det kunne vært aktuelt å gi barnet ved 6 måneders alder, men som unngås fordi man er redd barnet kan reagere med allergi/intoleranse, andeler i %, n=1986

Matvare som unngås	Andel som unngår matvare ¹ (%)
Vanlig kumelk	33
Nøtter/nøtteprodukter	28
Appelsin/appelsinjuice/annen sitrusfrukt	23
Fisk/skalldyr	20
Egg	18
Matvarer med tilsetningsstoffer	14
Belgfrukter	12
Glutenholdige mel/korn	9
Soya	5
Morsmelkerstatning	4
Annet	4
Unngår matvare(r), total andel	34

¹Flere enn én type matvare kunne rapporteres, slik at summen blir over 100 %.

Tabell 40 – Andel (%) av spedbarna som har hatt problemer i forhold til spising/mat, n=1986

Problemer i forhold til spising	Andel av spedbarna ¹ (%)
Ikke hatt noen problemer	83
Hatt problemer, total andel	17
Hatt problemer med svelging/suging	4
Hatt problemer med dårlig matlyst	4
Hatt problemer med allergi/intoleranse mot enkelte matvarer	2

¹Flere enn én type problemer kunne rapporteres, slik at summen blir over 100 %.

Tabell 41 – Kanaler for informasjon om amming/spedbarnsernæring til foreldre og vurdering av nytten, andeler i %, n=1986

Informasjonskanal	Andel av foreldrene (%)					
	Vurdering av informasjonen					
	Ikke fått info	Svært nyttig	Nyttig	Lite nyttig	Unyttig	Ubesvart
Helsestasjonen	3	34	52	8	1	2
Føde-/barselavdelingen	10	32	47	8	1	3
Bøker og/eller oppslagsverk	12	35	44	3	0.2	6
Familie/kjente	15	26	43	8	1	7
Andre internettsider	65	9	14	2	1	10
Helsepersonell utenfor helsestasjonen	72	5	10	2	1	10
Ammehjelpen	78	5	5	2	1	10
Aviser/TV/Ukeblad	56	3	18	12	2	9
Reklamemateriell	54	3	18	13	4	10
Sosial- og helsedirektoratet	84	2	2	1	1	10
Mattilsynet	82	2	4	1	1	11
Matportalen	85	1	2	1	1	11
Homøopat	86	1	1	1	1	11
Butikken	71	0.5	6	9	4	10
Annet	75	2	2	1	1	18

Tabell 42 – Andel (%) av foreldrene som har fått/sett ulikt informasjonsmateriell og vurdering av dette, n=1986

Informasjonsmateriell	Andel av foreldrene (%)					
	Vurdering av informasjonen					
	Ikke fått info	Svært nyttig	Nyttig	Lite nyttig	Unyttig	Ubesvart
Brosjyren "Mat for spedbarn"	17	35	43	3	0.3	2
Brosjyren "Hvordan du ammer ditt barn"	24	25	39	7	2	2
Filmen "Bryst er best"	69	4	14	5	2	5

Tabell 43 – Andel (%) av foreldrene som ønsker mer informasjon om spedbarnsernæring, n=1986

Ønsker mer informasjon	Andel av foreldrene (%)
Ja, ønsker mer informasjon	53
Nei, ønsker ikke mer informasjon	39
Vet ikke	6
Ubesvart	2

Tabell 44 – Tema det særlig ønskes mer informasjon om i forhold til spedbarnsernæring, andeler i %, n=1986

Tema det ønskes mer informasjon om	Andel av foreldrene (%)
Hjemmelaget spedbarnsmat/hvordan lage spedbarnsmaten selv	43
Valg av grøttypen	30
Matvareallergi/intoleranse	28
Tidspunkt for når barnet skal begynne med fast føde	20
Vitamin D-tilskudd/kosttilskudd	12
Bruk av morsmelkerstatning/annen melk enn morsmelk	10
Amming	5
Andre tema	4

Sammenligning mellom Spedkost 2006 og Spedkost 1998 for enkelte tabeller

Tabell 45 – Beskrivelse av deltagere i Spedkost 6 måneder 2006 sammenlignet med deltagere i Spedkost 6 måneder 1998 og data for hele landet 2006, andeler i % og gjennomsnitt (SD) for barnets fødselsvekt og mors alder

Bakgrunnsvariabel	Spedkost 2006 ^{1,2} (n=1986)	Spedkost 1998 (n=2383)	Landet 2006 (n=56256)	Landet 1998 (n=58719)
KJØNN				
Gutter	50	53	51	51
Jenter	50	47	49	48
FØDSELSVEKT				
<1500 g	1	0.5	1	2
1500-2499 g	3	3	4	4
2500-3499 g	36	35	41	38
3500-3999 g	38	37	34	34
4000-4499 g	17	19	15	17
≥4500 g	5	6	4	5
Gjennomsnittlig fødselsvekt, g	3585 (589)	3636 (582)	3492 (640)	3525 (679)
SVANGERSKAPSLENGDE				
<38. svangerskapsuke	12	12	12	12
≥38. svangerskapsuke	88	88	88	88
MORS ALDER, år				
<20	1	1	2	3
20-24	10	13	14	17
25-29	29	36	31	37
30-34	39	33	34	30
35-39	18	14	16	12
≥ 40	4	3	3	2
Mors gjennomsnittsalder	30.9 (5.7)	29.7 (4.8)	30.2	28.9

Tabell 45, forts.	Spedkost 2006 ^{1,2}	Spedkost 1998	Landet 2006	Landet 1998
ANTALL BARN MOR HAR FØDT				
1 barn	41	40	42	41
2 barn	40	36	36	36
3 barn	15	18	16	17
4 eller flere barn	4	6	7	6
LANDSDEL				
Oslo/Akershus	24	21	28	23
Østlandet ellers	25	23	24	24
Agder/Rogaland	16	15	16	15
Vestlandet	18	19	16	18
Trøndelag	9	9	7	9
Nord-Norge	10	11	9	11
MORS SIVILSTATUS³				
Samboer	50	44	45	51
Gift	45	50	48	42
Bor alene med barnet/barna	4	5 ⁴	6	7
Annet	0.3	-	-	

¹Antall ubesvarte 2006: Barnets kjønn (6), fødselsvekt (6), svangerskapslengde (25), mors alder (34), mors sivilstatus (19), antall barn mor har født (9). Andeler er beregnet ut i fra antallet som har svart på spørsmålet.

²Deltagelsesprosent i 2006 og 1998 var ulik; hhv 67 og 80. Dette gjør at sammenligningen må gjøres med forsiktighet.

³Spørsmålet er ulikt stilt i 2007 sammenlignet med 1998 og er derfor ikke helt sammenlignbare.

⁴Inkluderer enslig/andre.

Tabell 46 – Høyeste fullførte utdanning blant mødre i Spedkost 6 måneder 2006 sammenlignet med Spedkost 6 måneder 1998, andeler i %

Høyeste fullførte utdanning	Spedkost 2006 ¹ (n=1986)	Spedkost 1998 (n=2383)
	Andel av mødrene	Andel av mødrene
≤ 10 år		
9/10-årig grunnskole eller kortere	2	3
9/10-årig grunnskole og folkehøgskole eller annen 1-årig utdanning	3	9
11-12 år		
Videregående opplæring (gymnas/ fagbrev)	26	33
Fagskoleutdanning	4	8
≥ 13 år		
Høgskole- eller universitetsutdanning på 4 år eller mindre	38	31
Høgskole- eller universitetsutdanning på mer enn 4 år	25	13
Annet	1	3
Vet ikke	0	-

¹Antall ubesvarte 2006: mors utdanning (24), fars utdanning (53). Andeler er beregnet ut i fra antallet som har svart på spørsmålet.

Tabell 47 – Mors arbeidssituasjon før barnet ble født i Spedkost 6 måneder 2006 sammenlignet med Spedkost 6 måneder 1998, andeler i %

Mors arbeidssituasjon	Spedkost 2006 ¹ (n=1986)	Spedkost 1998 (n=2383)
Utearbeidende, heltid	66	56
Utearbeidende, deltid	19	21
Hjemmearbeidende	2	7
Sykemeldt før hun ble gravid	1	2
Permisjon	1	1
Uføretrygdet	1	0.5
Under attføring	1	1
Student/skoleelev	6	7
Arbeidsledig	3	3
Annet	1	2

¹Antall ubesvarte 2006: 67. Andeler er beregnet ut i fra antallet som har svart på spørsmålet.

Tabell 48 – Andel (%) av spedbarna som har foreldre og/eller søsken med astma/allergi i Spedkost 6 måneder 2006 sammenlignet med Spedkost 6 måneder 1998

Astma/allergi hos barnets foreldre eller søsken	Spedkost 2006 ¹ (n=1986)	Spedkost 1998 ¹ (n=2383)
Nei, mor/far/søsken har/har ikke hatt astma/allergi	53	57
Mor har/har hatt astma/allergi	25	24
Far har/har hatt astma/allergi	21	19
Søsken har/har hatt astma/allergi	15	14

¹Flere enn én ett svar kunne rapporteres, slik at summen blir over 100 %.

Tabell 49 – Andel (%) av mødrene som røykte i svangerskapet, andel som røykte da barnet var 6 måneder gammelt og hvor ofte barnet oppholder seg i rom der det røykes i Spedkost 6 måneder 2006 sammenlignet med Spedkost 6 måneder 1998

Bakgrunnsvariabel	Spedkost 2006 ¹ (n=1986)	Spedkost 1998 ² (n=2383)
RØYKTE I SVANGERSKAPET		
Nei	82	74
Ja, men sluttet i 1. trimester	9	
Ja, men sluttet i 2. trimester	1	
Ja, men sluttet i 3. trimester	0.4	8 ²
Ja, av og til (ikke hver dag)	2	5
Ja, 1-9 sigaretter pr. dag	4	11
Ja, 10 sigaretter eller flere pr. dag	1	3
RØYKTE DA BARNET VAR 6 MD.		
Nei	85	73
Ja, av og til (ikke hver dag)	7	9
Ja, 1-9 sigaretter pr. dag	6	14
Ja, 10 sigaretter eller flere pr. dag	2	4
OPPHOLDER BARNET SEG I ET ROM HVOR NOEN RØYKER		
Nei	97	-
Ja, av og til	3	-
Ja, flere ganger i uken	0.2	-
Ja, daglig	0.1	-

¹Antall ubesvarte 2006: Røykte i svangerskap (54), røykte da barnet var 6 md (53), oppholdt seg i rom hvor noen røykte (53). Andeler er beregnet ut fra antall som har svart på spørsmålene.

²I Spedkost 6 måneder 1998 ble det kun rapportert hvorvidt de sluttet å røyke i løpet av svangerskapet, ikke hvilket trimester.

Tabell 50 – Vekt og lengde ved fødsel og ved 6 måneders alder blant gutter og jenter i Spedkost 6 måneder 2006 sammenlignet med Spedkost 6 måneder 1998, gjennomsnitt (SD)

Spedkost 2006	Alle (n=1986)	Gutter (n=993) ¹	Jenter (n=987) ²	p-verdi ³
Barnets vekt og lengde				
Fødselsvekt, g	3585 (589)	3648 (593)	3523 (579)	<0.001
Fødselslengde, cm	50 (3)	51 (3)	50 (3)	<0.001
Vekt 6 måneder, g	7989 (1281)	8348 (1238)	7629 (1223)	<0.001
Lengde 6 måneder, cm	68 (8)	69 (6)	66 (8)	<0.001
Spedkost 1998	Alle	Gutter	Jenter	
Barnets vekt og lengde	(n=2383)	(n=1254)	(n=1129)	
Fødselsvekt, g	3636 (582)	3707 (597)	3557 (554)	<0.001
Fødselslengde, cm	50 (3)	51 (3)	50 (3)	<0.001
Vekt 6 måneder, g	8104 (1004)	8439 (951)	7731 (927)	<0.001
Lengde 6 måneder, cm	68 (3)	69 (3)	67 (2)	<0.001

¹Antall ubesvarte blant gutter 2006: Fødselsvekt (2), fødselslengde (9), vekt 6 md. (7), lengde 6 md. (7).

²Antall ubesvarte blant jenter 2006: Fødselsvekt (4), fødselslengde (12), vekt 6 md. (12), lengde 6 md. (14).

³Forskjell i gjennomsnittsverdier mellom gutter og jenter er testet med Student's t-test.

Tabell 51 – Ammestatus i første leveuke i Spedkost 6 måneder 2006 sammenlignet med Spedkost 6 måneder 1998

Ammestatus i første leveuke	Andel av spedbarna (%)	
	Spedkost 2006 ^{1,2}	Spedkost 1998 ²
Ammede, total andel	98	98
Eksklusivt ammede (fullammede)	73	73
I hovedsak ammede	8	15
Delvis ammede	17	11

¹18 av spedbarna hadde aldri fått morsmelk.

² Eksklusivt ammede (fullammede) fikk kun morsmelk ev. med tillegg av vitamin- og mineraltilskudd. I hovedsak ammede omfatter de som fikk morsmelk og tillegg av vann og/eller sukkervann. Delvis ammede fikk morsmelk og tillegg av morsmelkerstatning og ev. vann og/eller sukkervann/annen drikke.

Tabell 52 – Andel (%) fullammede og ammede spedbarn (n=1986) i første levehalvår
Spedkost 6 måneder 2006 sammenlignet med Spedkost 6 måneder 1998 (n=2383)

Barnets alder	Andel fullammede (%)		Andel ammede (%)	
	Spedkost 2006	Spedkost 1998	Spedkost 2006 ³	Spedkost 1998 ³
	Kun morsmelk ¹	Morsmelk og ev. vann ²		
1 uke	92	96	98	99
2 uker	89	94	98	99
4 uker	82	90	95	96
6 uker	79	87	93	95
2 måneder	73	81	91	92
2.5 måneder	69	78	90	91
3 måneder	63	70	88	88
3.5 måneder	58	62	87	87
4 måneder	46	44	85	85
4.5 måneder	36	30	84	83
5 måneder	25	18	82	82
5.5 måneder	12	11	81	81
6 måneder	9	7	80	80

¹Fullammede (eksklusivt ammede) spedbarn (Spedkost 2006) fikk kun morsmelk og ev. kosttilskudd.

²Fullammede (eksklusivt ammede) spedbarn (Spedkost 1998) fikk kun morsmelk og ev. vann og kosttilskudd.

³Ammede spedbarn fikk morsmelk enten alene eller sammen med tilleggskost/fast føde. Inkluderer fullammede spedbarn.

Tabell 53 – Ammestatus ved 6 måneders alder i Spedkost 6 måneder 2006 sammenlignet Spedkost 6 måneder 1998, andeler i %

Ammestatus ¹ ved 6 måneders alder	Andel av spedbarna (%)	
	Spedkost 2006 (n=1986)	Spedkost 1998 (n=2383)
Ammende, total andel	80	80
Eksklusivt ammede (fullammede)	9	7
I hovedsak ammede	1	1
Delvis ammede	70	72

¹De ulike kategoriene for ammestatus er definert under Metode side 14.

Tabell 54 – Introduksjonstidspunkt for morsmelkerstatning/annen melk (som drikke eller ved tilberedning av grøt eller annen mat) i første levehalvår i Spedkost 6 måneder 2006 sammenlignet med Spedkost 6 måneder 1998

Barnets alder ved introduksjon	Andel av spedbarna (%)	
	Spedkost 2006 (n=1986)	Spedkost 1998 (n=2383)
< 3 måneder	22	19
3 måneder/3.5 måneder	6	7
4 måneder/4.5 måneder	8	11
5 måneder/5.5 måneder	5	5
6 måneder	2	-

Tabell 55 – Introduksjonstidspunkt for saft, juice o.l. i første levehalvår i Spedkost 6 måneder 2006 sammenlignet med Spedkost 6 måneder 1998

Barnets alder ved introduksjon	Andel av spedbarna (%)	
	Spedkost 2006 (n=1986)	Spedkost 1998 ¹ (n=2383)
< 3 måneder	0.3	4
3 måneder/3.5 måneder	1	5
4 måneder/4.5 måneder	4	14
5 måneder/5.5 måneder	5	12
6 måneder	3	-

¹I 1998 kan man ha krysset av under dette spørsmålet hvis barnet hadde fått vann, mens det i 2006 var et eget spørsmål om introduksjon av vann.

Tabell 56 – Introduksjonstidspunkt for fast føde i første levehalvår i Spedkost 6 måneder 2006 sammenlignet med Spedkost 6 måneder 1998

Barnets alder ved introduksjon	Andel av spedbarna (%)	
	Spedkost 2006 (n=1986)	Spedkost 1998 (n=2383)
< 3 måneder	1	3
3 måneder	3	7
3.5 måneder	7	11
4 måneder	23	25
4.5 måneder	16	18
5 måneder	17	14
5.5 måneder	17	8
6 måneder	4	-

Tabell 57 – Andel (%) brukere av hovedgruppene av matvarer ved 6 måneders alder og frekvens (ganger pr. dag) blant brukere av de enkelte matvaretypene i Spedkost 6 måneder 2006 sammenlignet med Spedkost 6 måneder 1998, gjennomsnitt (SD)

Matvare	Spedkost 2006 (n=1986)		Spedkost 1998 (n=2383)	
	Andel brukere ¹ (%)	Frekvens blant brukere (ganger pr. dag)	Andel brukere ¹ (%)	Frekvens blant brukere (ganger pr. dag)
Morsmelkerstatning som drikke	36	3.3 (1.9)	36	3.0 (1.8)
Kumelk som drikke	0.1	-	1	2.1 (1.7)
Grøt	87	1.7 (1.1)	90	1.7 (0.9)
Industrifremstilt grøt	86	1.7 (1.0)	87	1.7 (0.9)
Tilberedt med melk	33	1.1 (0.7)	49	1.2 (0.7)
Tilberedt med vann	59	1.5 (0.7)	61	1.4 (0.7)
Velling	2	1.1 (0.9)	<0.5	1.1 (0.6)
Hjemmelaget grøt	4	1.0 (0.8)	4	1.1 (0.7)
Grovt/sammalt mel	2	0.8 (0.7)	1	0.8 (0.5)
Hirse	2	0.9 (0.6)	<0.5	1.1 (0.6)
Fint/hvitt mel/kavring/ semule	1	0.8 (0.6)	1	0.6 (0.5)
Middag	59	1.1 (0.7)	63	1.1 (0.7)
Potet-/grønnsaksmos	44	0.7 (0.5)	38	0.7 (0.5)
Kjøtt og grønnsaker/potet	32	0.8 (0.4)	45	0.9 (0.4)
Fisk og grønnsaker/potet	8	0.6 (0.4)	3	0.6 (0.3)
Annen hjemmelaget middag	4	0.4 (0.3)	5	0.5 (0.4)
Frukt-/bærmos	80	0.8 (0.8)	54	0.9 (0.7)
Industrifremstilt frukt-/ bærmos	52	0.9 (0.7)	26	0.8 (0.6)
Hjemmelaget frukt-/ bærmos	31	0.7 (0.5)	42	1.0 (0.9)
Annen mat				
Brød	10	0.6 (0.5)	-	-
Yoghurt	3	0.5 (0.4)	9	0.5 (0.4)
Is	1	0.3 (0.0)	1	0.3 (0.1)
Kjeks/kaker	2	0.4 (0.3)	2	0.5 (0.7)
Vann	52	1.4 (1.2)	42	1.3 (1.1)
Barnesaft på glass/flaske ²	7	0.7 (0.7)	26	0.9 (0.7)
Saft, sukret	1	0.8 (0.9)	5	0.8 (0.8)
Saft, kunstig søtet	1	0.7 (0.7)	1	0.6 (0.6)
Brus, sukret	-	-	<0.5	0.3 (0.0)
Juice	3	0.6 (0.6)	2	0.8 (1.0)

¹Daglig og ukentlig brukere.

²Barnesaftene på glass/flaske var i hovedsak tilsatt sukker i 1998 mens barnesaftene på glass/flaske i hovedsak ikke var tilsatt sukker i 2006.

Tabell 58 – Introduksjonstidspunkt for vitamin D-tilskudd i første levehalvår i Spedkost 6 måneder 2006 sammenlignet med Spedkost 6 måneder 1998, andeler i %

Barnets alder ved introduksjon	Andel av spedbarna (%)	
	Spedkost 2006 (n=1986)	Spedkost 1998 (n=2383)
<4 uker	5	4
4 uker /5 uker	30	23
6 uker /7 uker	26	28
2 måneder/2.5 måneder	12	12
3 måneder/3.5 måneder	6	10
4 måneder/4.5 måneder	5	6
5 måneder/5.5 måneder	3	4
6 måneder	1	-

Tabell 59 – Andel (%) brukere, frekvens (ganger pr. dag) og mengde (ml/dråper pr. dag) av vitamin D-tilskudd eller annet kosttilskudd ved 6 måneders alder blant brukere av de enkelte tilskuddene og blant alle i Spedkost 6 måneder 2006 sammenlignet med Spedkost 6 måneder 1998, gjennomsnitt (SD)

Kosttilskudd	Andel brukere ¹ (%)	Frekvens blant brukere (ganger pr. dag)	Mengde blant brukere (ml/dråper pr. dag)	Mengde blant alle (ml/dråper pr. dag)
Spedkost 2006 (n=1986)				
Vitamin D-tilskudd, totalt	80	0.9 (0.4)		
Tran	40	0.8 (0.3)	3.2 (1.8)	1.3 (1.9)
Vitamin D-dråper	39	0.8 (0.3)	5.0 (0.3) ²	1.8 (2.4) ²
Multivitaminer	7	1.0 (0.5)	4.3 (3.3)	0.3 (1.4)
Andre typer fiskeoljer	1	0.8 (0.4)	3.0 (1.9)	0.1 (0.5)
Annet kosttilskudd	2	1.4 (0.5)	2.3 (2.8)	0.1 (0.8)
Spedkost 1998 (n=2383)				
Vitamin D-tilskudd, totalt	80	1.0 (0.5)		
Tran	55	0.8 (0.3)	3.2 (1.6)	1.7 (2.0)
Biovit	22	1.0 (0.5)	4.5 (2.6)	1.0 (2.2)
Sanasol	10	0.8 (0.4)	3.5 (2.3)	0.4 (1.3)
Collett	4	0.9 (0.4)	3.7 (2.0)	0.1 (0.8)
spedbarnsvitaminer				
Annet/andre tilskudd	4	1.5 (0.7)		

¹Daglige og ukentlige brukere; tran (n=794), vitamin D-dråper (n=783), andre typer fiskeoljer (n=22), multivitaminer for barn (n=13), annet kosttilskudd (n=48).

²Vitamin D-dråper er angitt i antall dråper, mens alle de andre kosttilskuddene er angitt i ml.

Dokumentasjon av utvalg ved Sped- og småbarnskost II

Utgangspunktet for trekking av utvalgene er et notat mottatt fra oppdragsgiver og som heter Notat_utvalg_SPED_SMÅBARNKOST.doc (fra 10.03.2006).

Utvalgsplan for alle utvalg som trekkes

Mødre til alle barn født fom startdato tom sluttdato, de n første barna. Mødre som ikke er født i Skandinavia skal ikke være trekkbare, altså kun mødre født i Norge, Sverige eller Danmark. Der hvor det forekommer tvilling, trilling osv i en familie skal mor kun delta som IO en gang i utvalget, skal da svare for det eldste barnet i disse tilfellene.

Arbeidsområder for utvalgsarbeidet

```
~gew/2006/spekost (Unix)
x:\860\brukere\gew\prosjekt\2006\spekost
                                     \6mnd
                                     \12mnd
                                     \24mnd
q:\dok\int2006\spekost\program\utvalg
```

1. Etablering av pilotutvalg

Pilotutvalget skal bestå av 200 IO og fylle 6 mnd 2-3.mai 2006 (uke 18). Pilotutvalget sendes oppdragsgiver 29.mars, piloten gjennomføres i mai.

- Søkte s320 om tilgang til følgende registre:
  - BeReg, nyeste adresseregister (per 28.02.2006), trekkegrunlaget.
  - Situasjonsfil per 01.01.2005 (grunnet påkobling av tett- og spredtkode). Fil per 01.01.2006 er ikke tilgjengelig før i juni 2006. Må derfor påkoble tett- og spredtkode via numerisk adresse per 01.01.2005.
- Kjørte sas-programmet Bereg_uttak.sas på unix. Programmet lager først en sasfil av Bereg (sekvensiell datafil) og skriver så ut utvalgte variable til en flatfil, alle personer i Bereg. (Fikk tilgang til en flatfil med filbeskrivelse for \$BEBAS/alle_fnr/, burde ha fått \$BESTAT/folkeme/alle_fnr. Brukte det jeg fikk, ingen lda på s320 tilstede. Filbeskrivelse hentet via Datadok.
- Kjørte sas-programmet Sitfil_uttak.sas på unix. Programmet skriver variablene fnr, ts_kode og ts_stor til en flatfil.
- Resten av utvalgsarbeidet foretas i dBASE PLUS.
- Kjørte programmet Selekt1.prg, gjør følgende:
  - Leser inn utfil overført fra Unix
  - Sletter de som ikke er vanlig bosatte, tar også med de med pendlerstatus
  - Selektorer barn født på ønsket dato
  - Overfører mors fødeland og (del av) numeriske adresse til barnets record
  - Sletter barn hvor det ikke var match mot barnets mor. F.eks. mor fast bosatt i utlandet.
  - Sletter barn hvor mor ikke har et fødeland i Skandinavia
  - Resultat etter kjøring:

- Ett barn sletta grunnet mor bosatt i utlandet
- Sitter igjen med 301 barn i riktig alder
- Etter å ha fjernet barn hvor mødre har fødeland<>Skandinavia har vi igjen 253 barn
- Teller opp hvilke mødre som har født tvillinger, trillinger osv vha en opptelling på variabelen mor_fnr, resultatfil her er tellmor.dbf. Brukes senere i programmet etter_ajour.prg
- Utfil etter å ha kjørt sistnevnte program er barnefil1.dbf, 253 records/barn.
- Neste trinn er å kjøre en dublettkontroll på mor_fnr, fjerner dubletter ved tvilling, trilling osv. Dublettkontroll på feltet/variabelen mor_fnr, lager derfor en index på mor_fnr aller først. Kjører så programmet Dublettkontroll.wfm på feltet mor_fnr.
  - Resultat etter kjøring:
    - I alt 3 dubletter funnet (3 tvillingpar). Sletter de som er markert som dublett.
    - Har nå igjen 250 barn, der mødrene kun forekommer en gang i fila.
- Indekserer barnefil1.dbf etter barnets fødselsnummer og kopierer de første 200 barna i fila til fila barn200.dbf.

Lager en fil med unike numeriske adresser inkl. variable for tett- og spredtkode

- Kjørte programmet Sitfil_uttak.sas på Unix. Utdata er en sekvensiell fil med disse variablene:
  - fnr, kommnr, gatenr_gnr, husnr_bnr, bokstav_fnr, undernr, ts_kode og ts_stor (tett- og spredtbebygd, dvs todelt og femdelt). Antall records utskrevet var 4 640 219 p.
- Kjørte programmet Lag_adrtabell.prg. Programmet gjør følgende:
  - Leser inn sekvensiell fil overført fra unix, dvs fil sitfil1.txt.
  - Lager en unik indeks på numerisk adresse (unique).
  - Kopierer til fila unik_numadr.dbf en forekomst (record) av hver numeriske adresse.

Ajourføring, påkobling av tett-spredt, ferdigstille utvalg

- Ajourfører barnas mødre i Bebas (via Trekkbas), ut ifra variabelen mor_fnr i fila barn200.dbf. Til utdata skrives alle familiemedlemmer.
- Kjørte programmet Etter_ajour.prg, programmet utfører disse oppgavene:
  - Leser inn ajourført fil med mødre, inkl. familiemedlemmer.
  - Leser kun IO (mødrene) inn i en tom strukturfil, kalt genstruc_pilot.dbf.
  - Kobler med barnefil1.dbf og overfører fnr_barn, far_fnr, mor_fodeland og numerisk adresse (20 posisjoner).
  - Kobler med unik_numadr.dbf og overfører ts_stor og ts_kode (tett/spredt).
- I alt 20 IO av de i alt 200 IO-ene var uten match mot unik_numadr.dbf. Årsaker til dette kan være at adressen var ubebodd per 01.01.2005. Kjørte ut en liste på disse 20 med numeriske adresser og foretok manuelt oppslag mot fila unik_numadr.dfb. Brukte den tett- og spredtkode som var nærmest ifht gate_gaard/hus_bruk. Men dette blir tidkrevende når utvalget blir større.
- Tildeler utvalget io-nr i serien 9001-9200.
- Beregner mors alder per barnets fødselsdato, kjørte derfor programmet regnalder_mor.wfm.
- Lagde en exportfil med de opplysninger som oppdragsgiver skal ha på utvalget. Kjørte programmet export.prg, innfil i programmet korrigeres ved gjenbruk. Exportfil konvertert til excelformat. Sendt oppdragsgiver inkl. kodeliste på aktuelle variable.
- Lagde excelfil for fletting av io-brev, sendt Maria H.

2. Hovedundersøkele 6-12 mnd

Pilotutvalget skal bestå av 3000 IO og fylle 6 mnd i uke 16 -18 i 2006.

Pilotutvalget sendes oppdragsgiver 14. august.

- Søkte s320 om tilgang til følgende registre:
  - Situasjonsfil fra BeReg/Bebas per 01.01.2006. Påkoble tett- og spredt via numerisk adr.
  - Befolkningsfil fra BeReg/Bebas per 30.06.2006. Skal brukes som trekkgrunnlag.
- Kjørte sas-programmet Bereg_uttak.sas på unix. Programmet lager først en sasfil av Bereg (sekvensiell datafil) og skriver så ut utvalgte variable til en flatfil, alle personer i Bereg. Filbeskrivelse hentet via Datadok.
- Kjørte sas-programmet Sitfil_uttak.sas på unix. Programmet skriver variablene fnr, ts_kode og ts_stor til en flatfil.
- Resten av utvalgsarbeidet foretas i dBASE PLUS.
- Kjørte programmet Seleker1.prg, gjør følgende:
  - Leser inn utfil overført fra Unix
  - Sletter de som ikke er vanlig bosatte, tar også med de med pendlerstatus
  - Selekerer barn født på ønsket dato
  - Overfører mors fødeland og (del av) numeriske adresse til barnets record
  - Sletter barn hvor det ikke var match mot barnets mor. F.eks. mor fast bosatt i utlandet.
  - Sletter barn hvor mor ikke har et fødeland i Skandinavia
  - Resultat etter kjøring:
  - **T.o. så var det ikke så mange som 3000 barn født i uke 16-18, tok derfor også med uke 19.**
    - Åtte barn sletta grunnet mor bosatt i utlandet
    - Sitter igjen med 4564 barn i riktig alder inkl. uke 19
    - Etter å ha fjernet barn hvor mødre har fødeland<>Skandinavia har vi igjen 3898 barn
    - Teller opp hvilke mødre som har født tvillinger, trillinger osv vha en opptelling på variabelen mor_fnr, resultatfil her er tellmor.dbf. Brukes senere i programmet etter_àjour.prg
- Util etter å ha kjørt sistnevnte program er barnefil1.dbf, 3898 records/barn.
- Neste trinn er å kjøre en dublettkontroll på mor_fnr, fjerner dubletter ved tvilling, trilling osv. Dublettkontroll på feltet/variabelen mor_fnr, lager derfor en index på mor_fnr aller først. Kjørte på programmet Dublettkontroll.wfm på feltet mor_fnr.
  - Resultat etter kjøring:
    - I alt 77 dubletter funnet (37 tvillingpar og ett trillingpar). Sletter de som er markert som dublett.
    - Har nå igjen 3821 barn, der mødrene kun forekommer en gang i fila.
- Indekserer barnefil1.dbf etter barnets fødselsnummer og kopierer de første 200 barna i fila til fila barn300.dbf. Dvs indeks on subst(f_nummer,5,2)+substr(f_nummer,3,2)+substr(f_nummer,1,2). **De 3000 barna er født fom 17.04.2006 og tom 08.05.2006.**

Lager en fil med unike numeriske adresser inkl. variable for tett- og spredtkode

- Kjørte programmet Sitfil_uttak.sas på Unix. Utdata er en sekvensiell fil med disse variablene:
  - fnr, kommnr, gatenr_gnr, husnr_bnr, bokstav_fnr, undernr, ts_kode og ts_stor (tett- og spredtbebygd, dvs todelt og femdelt). Antall records utskrevet var 4 640 219 p.
- Kjørte programmet Lag_adrtabell.prg. Programmet gjør følgende:
  - Leser inn sekvensiell fil overført fra unix, dvs fil sitfil2.txt.
  - Lager en unik indeks på numerisk adresse (unique).
  - Kopierer til fila unik_numadr.dbf en forekomst (record) av hver numeriske adresse.

Ajourføring, påkobling av tett-spredt, ferdigstille utvalg

- Ajourfører barnas mødre i Bebas (via Trekkbas), ut ifra variabelen mor_fnr i fila barn3000.dbf. Til utdata skrives alle familiemedlemmer.
- Kjørte programmet Etter_àjour.prg, programmet utfører disse oppgavene:
  - Leser inn ajourført fil med mødre, inkl. familiemedlemmer.
  - Leser kun IO (mødrene) inn i en tom strukturfil, kalt genstruc_pilot.dbf.
  - Kobler med barnefil1.dbf og overfører fnr_barn, far_fnr, mor_fodeland og numerisk adresse (20 posisjoner).
  - Kobler med unik_numadr.dbf og overfører ts_stor og ts_kode (tett/spredt).
- I alt 142 IO var uten match mot unik_numadr.dbf. Utgjør 4,7 % av utvalget.
- Tildeler utvalget io-nr i serien 1-3000.
- Kjørte et program som het omkod_ts.prg. Fordi variabelen ts_stor ikke hadde standard inndeling, måtte jeg foreta en omkoding slik at det ble en femdeling som normalt er.
- Døpte om utvalgsfila genstruc_pilot.dbf til genstruc_hoved12.dbf.
- Påkoble tlfnr maskinelt via Telefinn. Tok også med meg mobilnr. til far/ektefelle (fra før av: fasttelefon til familien+mobilnr til mor (satt som intervjuobjekt)). Resultat: 80 % av utvalget påført tlfnr.
- Lagde en exportfil med de opplysninger som oppdragsgiver skal ha på utvalget. Kjørte programmet export.prg, innfil i programmet korrigeres ved gjenbruk. Exportfil konvertert til excelformat. Fil sendt oppdragsgiver.
- Lagde excelfil for fletting av io-brev, sendt Maria H.

Spedkost 2006 – 2007

Undersøkelse av kostholdet blant spedbarn

Oslo, oktober 2006

Invitasjon til å delta i en undersøkelse av kostholdet blant spedbarn

Universitetet i Oslo, Avdeling for ernæringsvitenskap, skal gjennomføre en landsomfattende undersøkelse av kostholdet blant 6 måneder gamle spedbarn. Undersøkelsen gjennomføres på oppdrag fra Sosial- og helsedirektoratet og Mattilsynet. Hovedformålet med undersøkelsen er å øke kunnskapen om sped- og småbarns kosthold og få et bedre grunnlag for å forebygge kostholdsrelaterte helseproblemer i denne aldersgruppen.

Du er mor til ett av de 3000 barna som Statistisk sentralbyrå har trukket ut til å delta i denne undersøkelsen. Du deltar ved å fylle ut det vedlagte spørreskjemaet **så tett opptil barnets 6-månedersdag som mulig**. Det tar omkring 20 minutter å fylle ut skjemaet. Du kan også besvare spørreskjemaet elektronisk. Se baksiden av arket for mer informasjon.

Det er frivillig å delta og du kan når som helst trekke deg fra undersøkelsen, men for at vi skal få representative resultater er det viktig at flest mulig av de som er trukket ut blir med. Vi kan ikke erstatte deg med en annen! Dersom du ikke ønsker å delta og vil reservere deg mot å bli purret på, krysser du av i ”Nei”-rubrikken på første side i vedlagte spørreskjema.

Det er viktig med nøyaktige opplysninger om barnets lengde og vekt. **Vi ber deg, så langt det er mulig, å ta med det vedlagte spørreskjemaet til 6-månederskontrollen på helsestasjonen for påføring av vekt og lengde.**

Alle opplysninger blir behandlet strengt fortrolig og etter lovbestemte regler. Mens undersøkelsen pågår vil navn og adresser oppbevares hos Statistisk sentralbyrå. I løpet av 2008 vil undersøkelsen avsluttes og navn og adresselister vil bli makulert. Undersøkelsen er meldt til Personvernombudet for forskning ved Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste og godkjent av Regional komité for medisinsk forskningsetikk.

De som er trukket ut til å delta i denne 6-månedersundersøkelsen vil bli kontaktet igjen om et halvt år for å kartlegge kostholdet til barna som da er omkring ett år.

Returner spørreskjemaet i vedlagte frankerte svarkonvolutt eller besvar elektronisk innen 10. november 2006.

Har du noen spørsmål kan du ringe Inger Therese L. Lillegaard, Universitetet i Oslo, på nummer 22 85 13 54 / 900 58 132. Du kan også skrive en e-post til i.t.lillegaard@medisin.uio.no

Alle som deltar i undersøkelsen vil være med i trekningen av 10 gavekort på 10.000 kroner og 10 gavekort på 5.000 kroner.

På forhånd takk for hjelpen!

Med vennlig hilsen

Lene Frost Andersen
Prosjektleder
Universitetet i Oslo

Inger Therese L. Lillegaard
Prosjektmedarbeider
Universitetet i Oslo

UNIVERSITETET
I OSLO

Sosial- og helsedirektoratet

32936

SPEDKOST 2006 - 2007

Undersøkelse av kostholdet blant spedbarn

Kryss av for "Ja" i ruten under dersom du samtykker i å delta i undersøkelsen. Dersom du ikke ønsker å delta og vil reservere deg mot å bli purret på, kryss av for "Nei" og returner skjemaet.

Ja

Nei

Ved utfylling er det viktig at du går frem slik:

* Sett kryss i boksene. Slik: Ikke slik:

* Ved rettelser kan du markere tydelig at det er feil, slik:

* I de åpne feltene skriver du inn tydelig tekst

* Der det spørres etter tall, skriver du disse slik:

1	2	3	4	5	6	7	8	9
---	---	---	---	---	---	---	---	---

* Skjemaet må ikke brettes

* Det utfylte skjemaet vil bli lest av en maskin. **Bruk blå eller sort kulepenn.**

Husk å ta med spørreskjemaet til helsestasjonen ved 6-månederskontrollen for påføring av opplysninger om barnets vekt og lengde.

Hvis du har glemt å ta med skjemaet på kontrollen eller hvis barnet har vært på 6-månederskontrollen før du mottok skjemaet, ber vi deg skrive inn opplysninger om barnets vekt og lengde på skjemaet selv. Dersom barnet ikke kommer til 6-månederskontroll på helsestasjonen innen svarfristen, ber vi deg likevel å besvare resten av skjemaet så godt du kan og returnere det.

Fylles ut på helsestasjonen ved 6-månederskontrollen

Dato for 6-mnd kontrollen:

--	--	--	--

dag mnd

Barnets vekt (6 mnd):

--	--	--	--	--

gram

Barnets lengde (6 mnd):

--	--

cm

Fødselsvekt:

--	--	--	--

gram

Lengde ved fødsel:

--	--

cm

32936

BAKGRUNNSSPØRSMÅL OM BARNET

1. Dato for utfylling av skjemaet

Skriv inn datoen for dag og måned i rutene

--	--	--	--

dag   mnd

2. Hva er barnets kjønn?

Sett ett kryss

Jente

Gutt

3. Når ble barnet født i forhold til ultralydstermin?

Sett ett kryss

I 38. svangerskapsuke eller senere

Før 38. svangerskapsuke

4. Hvor mange barn har mor født?

Sett ett kryss

1 barn

2 barn

3 barn

4 barn eller flere

5. Hvem fyller ut skjemaet?

Sett ett kryss

Barnets mor

Barnets far

Både mor og far

Annen person

SPØRSMÅL OM MORSMELK

6. Hva slags melk/annen drikke fikk barnet den første leveuken?

Her kan du sette flere kryss

Morsmelk

Vann

Sukkervann

Morsmelkerstatning

Annet

Vet ikke

32936

7. Får barnet morsmelk nå, eventuelt noe i tillegg til morsmelk?*Med fast føde menes alle andre matvarer enn vann/melk/saft/juice/annen drikke og kosttilskudd.**Fast føde inkluderer velling selv om denne er tyntflytende.**Sett ett kryss*

- Ja, bare morsmelk (og eventuelt tran eller annet kosttilskudd) $\Rightarrow$ *Gå til spm 8 og deretter til spm 24*
- Ja, morsmelk og vann/juice/saft o.l. $\Rightarrow$ *Gå til spm 8 og deretter til spm 21*
- Ja, morsmelk og fast føde samt eventuelt vann/juice/saft o.l. $\Rightarrow$ *Gå til spm 8 og deretter til spm 13*
- Ja, morsmelk og morsmelkerstatning/annen melk $\Rightarrow$ *Gå til spm 8 og deretter til spm 11*
- Ja, morsmelk og morsmelkerstatning/annen melk og vann/juice/saft o.l. $\Rightarrow$ *Gå til spm 8 og deretter til spm 11*
- Ja, morsmelk og morsmelkerstatning/annen melk og fast føde samt eventuelt vann/juice/saft o.l. $\Rightarrow$ *Gå til spm 8 og deretter til spm 11*
- Nei, men barnet har fått morsmelk tidligere $\Rightarrow$ *Gå til spm 9*
- Nei, barnet har aldri fått morsmelk $\Rightarrow$ *Gå til spm 10*

8. Hvor mange ganger i døgnet får barnet vanligvis morsmelk nå?*Regn også med de gangene barnet bare får morsmelk til trøst eller kos, dag- og nattetid.**Sett ett kryss*

- 1 gang
- 2-3 ganger
- 4-5 ganger
- 6-7 ganger
- 8-9 ganger
- 10 ganger eller flere

9. Hvor gammelt var barnet da det sluttet å få morsmelk?*Sett ett kryss*

Uker							Måneder								
2	1	3	4	5	6	7	2	2,5	3	4,5	4,5	5	5,5	6	
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	

32936

10. Hva var viktigste og nest viktigste grunn til at mor ikke ammet barnet eller har sluttet å amme det?

Sett ett kryss for viktigste grunn og ett kryss for nest viktigste grunn

	Viktigste grunn	Nest viktigste grunn
Sugeproblemer	☐	☐
Barnet ville ikke	☐	☐
Barnet sykt/for tidlig født	☐	☐
Kolikk/urolig barn	☐	☐
Barnet biter/har fått tenner	☐	☐
For lite melk	☐	☐
Mor syk/medisinbruk	☐	☐
Bekymring/stress/sliten	☐	☐
Brystbetennelse	☐	☐
Tilstoppede melkeganger	☐	☐
Såre brystknopper	☐	☐
Brystoperert	☐	☐
Mor begynte å arbeide/å studere	☐	☐
Andre grunner	☐	☐
Ingen spesielle problemer, men ønsket ikke å amme lenger	☐	☐
Ble rådet til å slutte	☐	☐

Dersom mor ble rådet til å slutte å amme, hvem var det som rådet henne til det?
(F.eks helsepersonell, familie, venner)

SPØRSMÅL OM MORSMELKERSTATNING/ANNEN MELK

11. Hvor gammelt var barnet da det begynte med morsmelkerstatning/annen melk i tillegg til eller istedenfor morsmelk?

Her regnes både det som drikkes og det som du selv tilsetter i grøt eller annen mat.

Sett ett kryss

1	Uker							Måneder							
	2	3	4	5	6	7	2	2,5	3,5	4	4,5	5	5,5	6	
	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

32936

12. Hvor ofte drikker barnet vanligvis morsmelkerstatning/annen melk i tillegg til eller istedenfor morsmelk, og hvor mye drikker barnet vanligvis pr. gang?

Se mengdeangivelse på bilde 1 bakerst i spørreskjemaet. Velg mengde A, B, C eller D. Sett kryss i ruten som er nærmest den mengden barnet vanligvis får pr. gang. Hvis mengden varierer mye fra måltid til måltid, prøv å anslå en gjennomsnittsmengde. 100 ml = 1 dl.

For hver melketype settes **ett kryss for hvor ofte, enten ganger pr. uke eller ganger pr. døgn**. I tillegg settes **ett kryss for hvor mye** barnet vanligvis drikker pr. gang.

	Aldri/sjeldnere enn hver uke	Hvor ofte?							Hvor mye?			
		Ganger pr. uke	eller	Ganger pr. døgn					Mengde (ml) pr. gang			
		1-3	4-6	1	2	3	4	5 el. flere	60 A	120 B	180 C	240 D
NAN 1	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
NAN 2	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
NAN H.A. 1	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Collett med omega 3	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hipp økologisk morsmelkerstatning	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Småfolk morsmelkerstatning med omega 3 og 6	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Småfolk morsmelkerstatning BabyPlus	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Holle morsmelkerstatning	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Holle tilskuddsblanding	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Helmelk (søt og sur)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lettmelk (søt og sur)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ekstra lettmelk	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Skummetmelk (søt og sur)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kumelksblanding (kumelk-vann-sukker)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Annen melk	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Annen morsmelkerstatning	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Dersom du bruker annen morsmelkerstatning/annen melk, oppgi type:

32936

SPØRSMÅL OM FAST FØDE

13. Har barnet begynt å få fast føde?

Sett ett kryss

 Ja Nei $\Rightarrow$ *Gå til spørsmål 21*

14. Hvor gammelt var barnet da det første gang fikk fast føde?

Sett ett kryss

Uker

Måneder

1	3	2	4	5	6	7	2	2	,5	3	3	,5	4	4,5	5	5,5	6
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

15. Hvor ofte pleier barnet å spise følgende mat nå?

Med melk menes her morsmelk, morsmelkerstatning eller annen melk.

Sett ett kryss for hver matvare, **enten ganger pr. uke eller ganger pr. døgn**

	Aldri/sjeldnere enn hver uke	Ganger pr. uke		eller	Ganger pr. døgn			
		1-3	4-6		1	2	3	4 el. flere
INDUSTRIFREMSTILT GRØT/VELLING:								
Nestlé grøt tilberedt med melk	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Nestlé grøt tilberedt med vann	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Nestlé velling	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Småfolk grøt tilberedt med melk	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Småfolk grøt tilberedt med vann	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hipp grøt tilberedt med vann	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hipp velling	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Holle grøt tilberedt med vann/melk	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
HJEMMELAGET GRØT:								
Grovt/sammalt mel/havregryn	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hirse	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Fint/hvitt mel/kavring/semule/ris/mais	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
INDUSTRIFREMSTILT MIDDAG PÅ GLASS:								
Kun grønnsaker	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kjøtt og grønnsaker	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Fisk og grønnsaker	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
HJEMMELAGET MIDDAG:								
Potet-/grønnsaksmos	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kjøtt og grønnsaker	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Fisk og grønnsaker	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Annen hjemmelaget middag	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

32936

16. Hvor ofte pleier barnet å spise følgende mat nå?*Sett ett kryss for hver matvare, enten ganger pr. uke eller ganger pr. døgn*

	Aldri/sjeldnere enn hver uke	Ganger pr. uke		Ganger pr. døgn			
		1-3	4-6	1	2	3	4 el. flere
FRUKT-/BÆRMOS:							
Industrifremstilt frukt-/bærmos på glass	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hjemmelaget frukt-/bærmos	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
ANNEN MAT:							
Brød	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Yoghurt	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Is	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kjeks/kaker	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Spinat	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

17. Pleier barnet å få økologiske produkter?*Sett ett kryss for hver matvare*

	Ja, vanligvis	Ja, av og til	Nei, sjelden/aldri
Grøt/velling	☐	☐	☐
Middag	☐	☐	☐
Frukt	☐	☐	☐
Grønnsaker	☐	☐	☐
Andre økologiske produkter	☐	☐	☐

18. Hvor gammelt var barnet da det fikk følgende matvarer for første gang?*Sett ett kryss for hver matvare*

	Ikke fått	Måneder					
		1	2	3	4	5	6
Mais-/ris-/hirsegrøt	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Havre-/hveteb-/bygg-/kavringgrøt	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Frukt-/bærmos	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Moset potet	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Moste grønnsaker	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Moset kjøtt	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Moset fisk	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Brød	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Yoghurt	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

32936

19. Dersom barnet får grøt nå, hva slags væske tilsettes vanligvis grøten ved tilberedning/koking?

Hvis det vanligvis brukes mer enn én type væske, settes flere kryss

- Vann
- Morsmelk
- Morsmelkerstatning
- Kumelk
- Annet

20. Dersom barnet får grøt, hvor store porsjoner spiser barnet vanligvis til hvert måltid?

Se mengdeangivelse på bilde 2 bakerst i spørreskjemaet. Velg mengde A, B, C, D, E eller F. Sett kryss i ruten som er nærmest den mengden barnet vanligvis får pr. gang. Hvis mengden varierer mye fra måltid til måltid, prøv å anslå en gjennomsnittsmengde. Sett ett kryss for hver grøttype.

	Bruker ikke	Noen ts (Bilde A)	0,5 dl (Bilde B)	1 dl (Bilde C)	1,5 dl (Bilde D)	2 dl (Bilde E)	2,5 dl (Bilde F)
Industriefremstilt grøt	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hjemmelaget grøt	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

SPØRSMÅL OM VANN, SAFT, JUICE O.L.

21. Hvor ofte pleier barnet å drikke vann, saft, juice o.l., og hvor mye drikker barnet vanligvis pr. gang?

Se mengdeangivelse på bilde 1 bakerst i spørreskjemaet. Velg mengde A, B, C eller D. Sett kryss i ruten som er nærmest den mengden barnet vanligvis får pr. gang. Hvis mengden varierer mye fra gang til gang, prøv å anslå en gjennomsnittsmengde. 100 ml = 1 dl.

For hver drikk settes **ett kryss for hvor ofte, enten ganger pr. uke eller ganger pr. døgn**. I tillegg settes **ett kryss for hvor mye** barnet vanligvis drikker pr. gang.

	Aldri/sjeldnere enn hver uke	Hvor ofte?					Hvor mye?					
		Ganger pr. uke	eller	Ganger pr. døgn	Mengde (ml) pr. gang							
		1-3	4-6	1	2	3	4	5 el. flere	60 A	120 B	180 C	240 D
Vann	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Saft for barn 0-3 år (Nestlé, Hipp o.l.)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Saft, sukret	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Saft, kunstig søtet	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Brus, sukret	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Brus, kunstig søtet	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Juice	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Nektar (eplenektar o.l.)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Nypeekstrakt	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

32936

22. Dersom barnet får vann nå, hvor gammelt var barnet da det begynte å få dette?

Sett ett kryss

Uker							Måneder										
1	2	3	4	5	6	7	2	2	,5	3	4	3,5	4	4,5	5	5,5	6
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

23. Dersom barnet får saft, juice o.l. nå, hvor gammelt var barnet da det begynte å få dette?

Sett ett kryss

Uker							Måneder										
1	2	3	4	5	6	7	2	2	,5	3	4	3,5	4	4,5	5	5,5	6
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

ANDRE SPØRSMÅL OM BARNETS KOSTHOLD**24. Er det noen matvarer det kunne være aktuelt å gi barnet, men som du unngår å gi fordi du er redd barnet kan reagere med allergi/intoleranse?**

Sett ett kryss

 Ja Nei $\Rightarrow$ *Gå til spørsmål 26***25. Hvilke matvarer/ingredienser i matvarer unngår du å gi barnet?**

Her kan du sette flere kryss

 Glutenholdig mel/korn (hvete, havre, rug og bygg) Vanlig kumelk Morsmelkerstatning Appelsin/appelsinjuice/annen sitrusfrukt Fisk/skalldyr Nøtter/nøtteprodukter (peanøttsmør etc.) Belgfrukter (erter, bønner etc.) Egg Soya Matvarer med tilsetningsstoffer Annet

32936

26. Har barnet hatt problemer i forhold til spising/mat?*Her kan du sette flere kryss*

- Nei, har ikke hatt noen problemer
-
- Ja, dårlig matlyst
-
- Ja, problemer med svelging/suging
-
- Ja, allergi/intoleranse mot enkelte matvarer
-
- Ja, andre problemer

Oppgi hvilke:

SPØRSMÅL OM KOSTTILSKUDD**27. Får barnet vitamin D-tilskudd (som vitamin D-dråper/tran) eller annet kosttilskudd nå?***Sett ett kryss*

- Ja
-
- Nei, men barnet har fått vitamin D-tilskudd/kosttilskudd tidligere ⇒ *Gå til spørsmål 29*
-
- Nei, barnet har aldri fått vitamin D-tilskudd/kosttilskudd ⇒ *Gå til spørsmål 31*

28. Hvor ofte får barnet vanligvis vitamin D-tilskudd eller annet kosttilskudd, og hvor mye får barnet pr. gang?*For hvert kosttilskudd settes ett kryss for hvor ofte, enten ganger pr. uke eller ganger pr. døgn. I tillegg settes ett kryss for hvor mye barnet vanligvis får pr. gang.**Det er satt opp to mengder for en teskje; 3 ml (liten teskje) og 5 ml (stor teskje)*

	Aldri/sjeldnere enn hver uke	Hvor ofte?				Hvor mye?					
		Ganger pr. uke	eller	Ganger pr. døgn		Mengde pr. gang					
		1-3	4-6	1	2 el. flere	1 ts (3 ml)	1 ts (5 ml)	1 bs (7 ml)	1 ss (10 ml)	3 dråper	5 dråper
Tran	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vitamin D-dråper	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Andre typer fiskeoljer	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Multivitaminer (Sana-sol, Biovit, Nycoplus multivitamin mikstur)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Annet kosttilskudd	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

32936

29. Hvor gammelt var barnet da det første gang fikk vitamin D-tilskudd?

Sett ett kryss

1	Uker							Måneder							
	2	3	4	5	6	7	2	2,5	3	4	4,5	5	5,5	6	
	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	

30. Hvilke av følgende kosttilskudd har barnet fått de første levemånedene?Sett kryss for **alle** levemånedene barnet har fått kosttilskudd

	Ikke fått	Levemåned					
		1	2	3	4	5	6
Tran	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vitamin D-dråper	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Andre typer fiskeoljer	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Multivitaminer (Sana-sol, Biovit, Nycoplus multivitamin mikstur)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Annet kosttilskudd	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

INFORMASJON OM SPEDBARNSENERING**31. Hvor har du fått informasjon om amming/spedbarnsernæring, og hvordan vurderer du denne informasjonen?**

Sett ett kryss for hver linje

	Ikke fått informasjon	Svært nyttig	Nyttig	Lite nyttig	Unyttig
Føde-/barselavdelingen	☐	☐	☐	☐	☐
Helsestasjonen	☐	☐	☐	☐	☐
Helsepersonell utenfor helsestasjonen	☐	☐	☐	☐	☐
Homøopat	☐	☐	☐	☐	☐
Familie/kjente	☐	☐	☐	☐	☐
Ammehjelpen	☐	☐	☐	☐	☐
Bøker og/eller oppslagsverk	☐	☐	☐	☐	☐
Aviser/TV/Ukeblad	☐	☐	☐	☐	☐
Reklamemateriell	☐	☐	☐	☐	☐
Butikken	☐	☐	☐	☐	☐
Mattilsynets hjemmeside (www.mattilsynet.no)	☐	☐	☐	☐	☐
Sosial- og helsedirektoratets hjemmeside (www.shdir.no)	☐	☐	☐	☐	☐
www.matportalen.no	☐	☐	☐	☐	☐
Andre internettsider	☐	☐	☐	☐	☐
Annet	☐	☐	☐	☐	☐

32936

32. Har du fått/sett informasjonsmateriellet nevnt nedenfor, og hvordan vurderer du eventuelt dette materiellet?

Sett ett kryss for hver linje

	Ikke fått/sett	Svært nyttig	Nyttig	Lite nyttig	Unyttig
Brosjyren 'Mat for spedbarn'	☐	☐	☐	☐	☐
Brosjyren 'Hvordan du ammer ditt barn'	☐	☐	☐	☐	☐
Filmen 'Bryst er best'	☐	☐	☐	☐	☐

33. Ønsker du mer informasjon om spedbarnsernæring?

Sett ett kryss

- Ja
- Nei $\Rightarrow$ *Gå til spørsmål 35*
- Vet ikke $\Rightarrow$ *Gå til spørsmål 35*

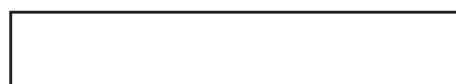
34. Hvilke tema(er) er det du særlig ønsker mer informasjon om i forhold til spedbarnsernæring?

Her kan du sette flere kryss.

(Dersom det ikke er plass til alle ønsker i det åpne feltet, skriv inn det du synes er viktigst)

- Amming
- Bruk av morsmelkerstatning/annen melk enn morsmelk
- Tidspunkt for når barnet skal begynne med fast føde
- Hjemmelaget spedbarnsmat/hvordan lage spedbarnsmaten selv
- Vitamin D-tilskudd/kosttilskudd
- Valg av grøttypen
- Matvareallergi/-intoleranse
- Andre tema;

Oppgi hvilke:

32936

BAKGRUNNSSPØRSMÅL OM BARNETS MOR OG FAR

35. Hva er mors alder?

Skriv inn mors alder

		År
--	--	----

36. Hvilken utdanning har barnets mor og far?

Sett ett kryss for høyeste fullførte utdanning hos mor og ett kryss for høyeste fullførte utdanning hos far

	Barnets mor	Barnets far
9/10-årig grunnskole eller kortere	☐	☐
9/10-årig grunnskole og folkehøgskole eller annen ett-årig utdanning	☐	☐
Videregående opplæring (gymnas/fagbrev)	☐	☐
Fagskoleutdanning	☐	☐
Høgskole- eller universitetsutdanning på 4 år eller mindre	☐	☐
Høgskole- eller universitetsutdanning på mer enn 4 år	☐	☐
Annet	☐	☐
Vet ikke	☐	☐

37. Hvordan var mors arbeidssituasjon før barnet ble født?

Sykemeldinger i forbindelse med svangerskapet skal ikke regnes med. Dersom flere alternativer passer, kryss av for det alternativet som passer best.

Sett ett kryss

- Utearbeidende heltid
- Utearbeidende deltid
- Hjemmearbeidende
- Sykemeldt før hun ble gravid
- Permisjon
- Uføretrygdet
- Under attføring
- Student/skoleelev
- Arbeidsledig
- Annet

38. Hvordan er mors familiesituasjon?

Sett ett kryss

- Samboer
- Gift
- Bor alene med barnet/barna
- Annet

32936

39. Røykte mor i svangerskapet?

Sett ett kryss

- Nei
-
- Ja, men sluttet i 1. trimester (uke 1-12)
-
- Ja, men sluttet i 2. trimester (uke 13-24)
-
- Ja, men sluttet i 3. trimester (uke 25 frem til fødsel)
-
- Ja, av og til (ikke hver dag)
-
- Ja, 1-9 sigaretter pr. dag
-
- Ja, 10 sigaretter eller flere pr. dag

40. Røyker mor nå?

Sett ett kryss

- Nei
-
- Ja, av og til (ikke hver dag)
-
- Ja, 1-9 sigaretter pr. dag
-
- Ja, 10 sigaretter eller flere pr. dag

41. Oppholder barnet seg i rom hvor noen røyker?

Sett ett kryss

- Nei
-
- Ja, av og til
-
- Ja, flere ganger i uken
-
- Ja, daglig

42. Har barnets foreldre eller søsken astma/allergi, eller har de hatt slike plager tidligere?

Her kan du sette flere kryss

- Nei
-
- Mor har/har hatt astma/allergi
-
- Far har/har hatt astma/allergi
-
- Barnets søsken har/har hatt astma/allergi

Tusen takk for at du tok deg tid til å besvare spørsmålene!

Skjemaet legges i vedlagte svarconvolutt, men vent med å lime den igjen og sende inn til barnets vekt og lengde er ført inn på skjemaet.

Spedkost 2006 - 2007

Undersøkelse av kostholdet blant spedbarn

Oslo, oktober 2006

Takk for hjelpen!

Vi vil gjerne takke alle dere som allerede har svart på spørreskjemaet om kosthold blant spedbarn i 6 måneders alder, som dere fikk tilsendt for omkring 14 dager siden.

Dersom du ikke har rukket å fylle ut skjemaet, vil vi sette stor pris på om du tar deg tid til det! Du kan også besvare spørreskjemaet elektronisk. Se baksiden av arket for mer informasjon.

Det er frivillig å delta og du kan når som helst trekke deg fra undersøkelsen, men for at vi skal få representative resultater er det viktig at flest mulig av de som er trukket ut blir med. Vi kan ikke erstatte deg med en annen! Dersom du ikke ønsker å delta og vil reservere deg mot å bli purret på, krysser du av i "Nei"-rubrikken på første side av spørreskjemaet.

Det er viktig med nøyaktige opplysninger om barnets lengde og vekt. **Vi ber deg, så langt det er mulig, å ta med spørreskjemaet til 6-månederskontrollen på helsestasjonen for påføring av vekt og lengde.**

Alle opplysninger blir behandlet strengt fortrolig og etter lovbestemte regler. Mens undersøkelsen pågår vil navn og adresser oppbevares hos Statistisk sentralbyrå. I løpet av 2008 vil undersøkelsen avsluttes og navn og adresselister vil bli makulert. Undersøkelsen er meldt til Personvernombudet for forskning ved Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste og godkjent av Regional komité for medisinsk forskningsetikk.

De som er trukket ut til å delta i denne 6-månedersundersøkelsen vil bli kontaktet igjen om et halvt år for å kartlegge kostholdet til barna som da er omkring ett år.

Har du noen spørsmål kan du ringe Inger Therese L. Lillegaard, Universitetet i Oslo, på nummer 22 85 13 54 / 900 58 132. Du kan også skrive en e-post til i.t.lillegaard@medisin.uio.no

Returner spørreskjemaet eller besvar elektronisk innen 3. november 2006.

Alle som deltar i undersøkelsen vil være med i trekningen av 10 gavekort på 10.000 kroner og 10 gavekort på 5.000 kroner.

På forhånd takk for hjelpen!

Med vennlig hilsen

Lene Frost Andersen
Prosjektleder
Universitetet i Oslo

Inger Therese L. Lillegaard
Prosjektmedarbeider
Universitetet i Oslo

UNIVERSITETET
I OSLO

 Sosial- og helsedirektoratet

Spedkost 2006 - 2007

Undersøkelse av kostholdet blant spedbarn

Oslo, november 2006

Har du husket å sende oss spørreskjemaet om kosthold blant spedbarn?

For omkring 1 måned siden sendte vi deg et spørreskjema for å kartlegge kostholdet til barn på 6 måneder. Vi håper du har anledning til å fylle det ut og sende det tilbake til oss en av de nærmeste dagene. Du kan også besvare spørreskjemaet elektronisk. Se baksiden av arket for mer informasjon.

Hvis du allerede har returnert skjemaet, takker vi for hjelpen, og du kan se bort fra denne henvendelsen!

Det er frivillig å delta og du kan når som helst trekke deg fra undersøkelsen, men for at vi skal få representative resultater er det viktig at flest mulig av de som er trukket ut blir med. Vi kan ikke erstatte deg med en annen!

Det er viktig med nøyaktige opplysninger om barnets lengde og vekt. **Vi ber deg, så langt det er mulig, å ta med spørreskjemaet til 6-månederskontrollen på helsestasjonen for påføring av vekt og lengde.**

Alle opplysninger blir behandlet strengt fortrolig og etter lovbestemte regler. Mens undersøkelsen pågår vil navn og adresser oppbevares hos Statistisk sentralbyrå. I løpet av 2008 vil undersøkelsen avsluttes og navn og adresselister vil bli makulert. Undersøkelsen er meldt til Personvernombudet for forskning ved Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste og godkjent av Regional komité for medisinsk forskningsetikk.

De som er trukket ut til å delta i denne 6-månedersundersøkelsen vil bli kontaktet igjen om et halvt år for å kartlegge kostholdet til barna som da er omkring ett år.

Har du noen spørsmål kan du ringe Inger Therese L. Lillegaard, Universitetet i Oslo, på nummer 22 85 13 54 / 900 58 132. Du kan også skrive en e-post til i.t.lillegaard@medisin.uio.no

Returner det vedlagte spørreskjemaet i den frankerte svarkonvolutten eller besvar elektronisk innen 17. november 2006.

Alle som deltar i undersøkelsen vil være med i trekningen av 10 gavekort på 10.000 kroner og 10 gavekort på 5.000 kroner. På forhånd takk for hjelpen!

Med vennlig hilsen

Lene Frost Andersen
Prosjektleder
Universitetet i Oslo

Inger Therese L. Lillegaard
Prosjektmedarbeider
Universitetet i Oslo

UNIVERSITETET
I OSLO

 Sosial- og helsedirektoratet

Spedkost 2006 - 2007

Undersøkelse av kostholdet blant spedbarn

Oslo, desember 2006

Opplysninger om barnets vekt og lengde ved 6-månederskontrollen

Tusen takk for at du besvarte vårt spørreskjema om kosthold blant barn på 6 måneder! Du er nå med i trekningen av 10 gavekort à kr. 10.000,- og 10 gavekort à kr. 5.000,-. Trekningen vil bli foretatt i februar 2007.

Det er imidlertid ikke ført inn opplysninger om barnets vekt og lengde i spørreskjemaet vi mottok fra deg. Hvis barnet skal på 6-månederskontrollen innen 15. desember 2006, ber vi deg om å ta med vedlagte kopi til kontrollen for påføring av opplysninger om barnets vekt og lengde.

Kommer barnet ikke til 6-månederskontrollen innen 15. desember 2006, ber vi om at du selv fyller inn opplysninger om barnets fødselsvekt og fødselslengde.

Hvis barnet har vært på 6-månederskontrollen før du mottok skjemaet, ber vi deg skrive inn opplysninger om barnets vekt og lengde på vedlagte ark.

Vennligst returner arket i vedlagte svarkonvolutt innen **18. desember 2006**.

Hvis du har noen spørsmål kan du ringe Inger Therese Lillegaard, Universitetet i Oslo, på nummer 22 85 13 54 / 90 05 81 32. Du kan også skrive en e-post til **i.t.lillegaard@medisin.uio.no**

På forhånd takk for hjelpen!

Med vennlig hilsen

Lene Frost Andersen
Prosjektleder
Universitetet i Oslo

Inger Therese L. Lillegaard
Prosjektmedarbeider
Universitetet i Oslo

UNIVERSITETET
I OSLO

 Sosial- og helsedirektoratet

Trykkeri: kursiv.no
Mnd/år: 04/2008
Opplag: 2000

Helsedirektoratet
Pb 7000 St. Olavs plass, 0130 Oslo
Tlf.: 810 200 50
Faks: 24 16 30 01
www.shdir.no

Spedkost 2006-2007 er gjennomført av Universitetet i Oslo
på oppdrag fra Helsedirektoratet og Mattilsynet.

**UNIVERSITETET
I OSLO**

 Helsedirektoratet